

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Petra Kachlíková

**Postoje žáků středních škol k volbám
do Poslanecké sněmovny 2017 na Vyškovsku. Volby nanečisto.**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

Olomouc dne 23. 11. 2017

.....

Bc. Petra Kachlíková

Poděkování

Mnohé díky patří především vedoucí práce Mgr. Gabriele Cingelové, Ph. D. za cenné rady při vypracování práce, také velké díky za její trpělivost, vedení práce a ochotu spolupracovat. Také bych chtěla poděkovat spolupracujícím školám na této diplomové práci a především rodičům za podporu při celém mém studiu.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 VOLBY A VOLEBNÍ SYSTÉMY	10
1.1 Volební právo	10
1.2 Druhy voleb v České republice.....	12
1.3 Volební účast mladých.....	14
1.4 Elektronické hlasování.....	14
1.5 Volební systémy	15
1.5.1 Většinové volební systémy.....	16
1.5.2 Semiproporční systémy	17
1.5.3 Poměrné volební systémy.....	17
1.5.4 Smíšené systémy	18
2 POSLANECKÁ SNĚMOVNA	19
2.1 Parlament	19
2.2 Volby do Poslanecké sněmovny	19
3 CHARAKTERISTIKA VOLEBNÍCH PROGRAMŮ DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017	23
3.1 Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 2013	23
3.2 Seznam politických stran kandidujících do Poslanecké sněmovny.....	23
3.3 Česká strana sociálně demokratická (ČSSD).....	25
3.4 ANO 2011	27
3.5 Komunistická strana Čech a Moravy.....	29
3.6 TOP 09.....	30
3.7 Občanská demokratická strana	31
3.8 Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová	33
4 POSTOJE A ADOLESCENCE.....	35
4.1 Definice pojmů	35

4.2	Charakteristika postojů	36
4.3	Adolescence	38
4.3.1	Socializace v období pozdní adolescence.....	38
4.4	Postoje a hodnoty	39
4.4.1	Vývoj hodnotové orientace u mládeže	40
5	POSTOJE ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL VOLBÁM DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017 NA VYŠKOVSKU. VOLBY NANEČISTO.	43
5.1	Charakteristika výzkumu	43
5.2	Výzkumný cíl.....	43
5.2.1	Výzkumné otázky	43
5.2.2	Výzkumné hypotézy	43
5.3	Výzkumný soubor.....	44
6	PRVNÍ ČÁST VÝZKUMU-VOLBY NANEČISTO.....	45
6.1	Zjištěné výsledky	46
6.2	Rozbor výsledků 1. části	47
7	DRUHÁ ČÁST VÝZKUMU-POSTOJE ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL K VOLBÁM DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017 NA VYŠKOVSKU	49
7.1	Dotazník.....	49
7.2	Struktura dotazníku.....	50
7.3	Požadavky na konstrukci dotazníku.....	50
7.4	Typy otázek.....	51
7.5	Elektronický dotazník	51
7.6	Výsledky šetření	53
7.7	Ověřování hypotéz.....	71
7.8	Shrnutí výsledků dotazníkového šetření	73
	DISKUZE.....	74
	ZÁVĚR.....	76
	LITERATURA	77

SEZNAM TABULEK	81
SEZNAM GRAFŮ	82
PŘÍLOHY	83

TEORETICKÁ ČÁST

ÚVOD

„Historii svobodných lidí nepíše náhoda, ale volba. Jejich volba!“

Dwight David Eisenhower

Když se každý zamyslí právě nad tímto citátem, určitě jej napadne mnoho otázek. První, co napadlo mě, je otázka: Jak by asi vypadal svět, především Česká republika, kdyby byla stoprocentní nebo alespoň vyšší volební účast? Všeobecně známo se voleb účastní kolem 50% voličů, ale záleží na druhu voleb, tedy zda probíhají volby do zastupitelstev obcí, krajů, do Poslanecké sněmovny, Senátu atd. Pomocí voleb si vybírají občané své kandidáty a určují, jakým směrem se bude dál naše země vyvíjet. Právě tuto občanskou povinnost můžeme rozvíjet již u dětí na základní škole a dále na střední škole. Nemůžeme ovšem žáky ovlivňovat, koho mají volit, ale pouze je motivovat a vysvětlovat, proč je důležité zúčastnit se voleb. Když dosáhnou věku 18 let, kdy se stávají voliči, je už většinou pozdě, protože v tomto věku je v jejich žebříčku hodnot politická angažovanost na jednom z nejnižších hodnot, jak uvádí výzkumy Krause a Saka.

Literatura této práce se týká hlavně politologie. Nejdůležitější je kniha od Oskara Krejčího – Nová kniha o volbách a také samozřejmě zákon týkající se voleb a to Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů. Kniha Oskara Krejčího (2006) obsahuje čtyři části: teorii voleb, historii voleb, volby v současnosti a slovník, který uvádí definici základních pojmů důležitých pro porozumění volební teorii i praxi. Autor knihy je český politolog a univerzitní profesor, který vydal několik politologických knih a několik set vědeckých a odborných článků. V Zákonu č. 247/1995 Sb. se dozvíme vše potřebné a důležité o konání voleb do Parlamentu České republiky, tedy i o volbách do Poslanecké sněmovny. Dále z politologie stojí určitě za zmínku použitá literatura v této práci jako Antoš (2006) - Principy voleb v České republice, Klíma (2016)-Ústavní právo a Chytilík (2009)-Volební systémy, Cabada (2007)-Úvod do studia politické vědy.

Volební programy byly čerpány z oficiálních webových stránek vybraných politických stran, které byly většinou volně ke stažení v dokumentu PDF. Dále bych zmínila knihy Krause (2006) a Saka (2004), které zkoumaly mládež z hlediska jejich postavení ve společnosti, jejich žebříčky hodnot, jejich zájmy, postoje a hodnoty.

Cílem této práce je analyzovat postoje žáků středních škol na Vyškovsku a zároveň srovnat výsledky voleb do Poslanecké sněmovny 2017 těchto žáků s výsledky celkové populace ČR. Zjistíme tedy, jaký postoj a názor vůbec žáci k volbám mají, jakou důležitost

u nich zaujímá politika ve svém žebříčku hodnot, zda se vůbec o volby zajímají. Dále chceme zjistit výsledky voleb do Poslanecké sněmovny u těchto žáků a srovnat je s oficiálními výsledky. Určitě bude zajímavé, do jaké míry se liší a můžeme spekulovat, čím je to zapříčiněno.

Tato práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou, obsahuje sedm kapitol. První kapitola popisuje volby a volební systémy. Jelikož by téma voleb mohlo být dopodrobna rozepisováno do několika stran, stručně jsme jen charakterizovali volební právo a jeho principy, dále pak instituce, do kterých občané mají možnost volit a vysvětlujeme také základní charakteristiku volebních systémů.

Ve druhé kapitole se dočteme vše o Poslanecké sněmovně, která spolu se Senátem tvoří Parlament a vykonává tak moc zákonodárnou. Tato kapitola nám popisuje základní údaje o této instituci, a jak probíhají volby do této komory.

Jelikož se tato práce zabývá volbami do dolní komory Parlamentu v roce 2017, další část diplomové práce, třetí kapitola, se zabývá programy stran, které do voleb kandidují. Jelikož kandiduje do voleb 31 stran, jsou popsány pouze ty, které měly nad 5% hlasů v minulých volbách. V této kapitole nalezneme také výsledky minulých voleb do Poslanecké sněmovny, tedy roku 2013 a jména všech kandidujících stran do voleb roku 2017.

V poslední kapitole teoretické části jsou popsány pojmy postoje a adolescence, jelikož budeme zkoumat postoje k volbám dospívajících žáků. Nalezneme zde charakteristiku pojmu postoj a vysvětlení rozdílů mezi pojmy hodnota a postoje. Dále se dozvíme, kdy nastává období adolescence, jaké jsou jejich hodnoty a jak probíhá jejich socializace. Z toho můžeme usuzovat, proč se nezúčastňují voleb mladí voliči.

Nejdůležitější částí diplomové práce je praktická část, která je rozdělena na tři oddíly. První část charakterizuje výzkum, tedy výzkumný cíl, výzkumné otázky, výzkumné hypotézy a výzkumný soubor. Ve druhé části nalezneme výsledky voleb nanečisto u žáků vybraných středních škol. Výsledky jsou dále srovnány s oficiálními výsledky voleb. Třetí oddíl se věnuje již samostatným postojům žáků vybraných středních škol k volbám. Budou osloveny všechny střední školy v okrese Vyškov. První část výzkumu bude zkoumána tzv. průzkumem veřejného mínění, druhá část bude zkoumána kvantitativní metodou -dotazníkem. Školy budou mít na výběr, zda chtějí dotazník v elektronické či papírové podobě. Chceme získat informace týkající se postojů žáků středních škol k volbám a snažit se zlepšit výuku v tématech, které se týkají určité občanské povinnosti-jako jsou volby a snažit se žáky motivovat k účasti u voleb.

1 VOLBY A VOLEBNÍ SYSTÉMY

Volby znamenají demokratický způsob výběru lidí do úřadů a funkcí sloužící k reprezentaci lidí. Volební systém je způsob volení ve volbách. Tato práce se týká voleb do Poslanecké sněmovny a proto je důležité si alespoň základní informace o volbách a volebních systémech definovat.

1.1 Volební právo

Volební právo je zahrnuto mezi základní politická práva, jak je uvedeno ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Právě článek č. 21 z této deklarace nám sděluje: „*Základem vládní moci budiž vůle lidu; tato vůle má být vyjádřena pravidelně konanými a řádně prováděnými volbami, na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva, tajným hlasováním, ...*“

Volební právo je právo, které má celou řadu pravidel, musí být vykonáváno na určitém místě, v určité pospolitosti a v určitém čase. Má tedy přesně daná pravidla. Je to právo, které se týká jednotlivce, ale směřuje k užitku celé společnosti. Výsledek je přepočítán jako hromadný projev určité společnosti (Krejčí, 2006, s. 91).

Volby se vyvíjely v rámci společnosti několik století. Krejčí (2006, s. 91-92) podle analýzy Steina Rokkana uvádí následující model vývoje voleb, který obsahuje pět částí a považuje ho za ideální.

1. Období před americkou a Velkou francouzskou revolucí - v tomto období se k volbě dostal člověk, pouze pokud byl spojen s členstvím v korporativním stavu jako např. stav šlechtický, stav duchovní či cechy. Takový jedinec byl součástí politického života, byl způsobilý k volbám.

2. Období po Velké francouzské revoluci - po celém světě se začínají nastavovat volební pravidla. Ustupuje se od členství ve stavu. Voličem ovšem může být nadále pouze významná osobnost a to taková, která má určitý majetek nebo příjem.

3. Další období je charakteristické tím, že je volební právo omezeno vzděláním a pobytem na určitém místě. Dochází i k tomu, že váha hlasu každého občana je jiná. Charakteristické pro toto období je tedy nerovnost hlasů, kdy dokonce počátkem 20. století John Stuart Mill vyzdvihoval pluralitní volební právo pro vzdělané lidi. Navrhl dokonce, že pokud se člověk dostaví k volbám, musí dokázat, že dosáhl určitého stupně vzdělání.

4. Ve čtvrté fázi byla odstraněna ekonomická a sociální omezení, ale váha hlasů byla neustále odlišná.

5. Nynější doba se snaží rozvíjet demokracii. Dochází k uznání univerzálního a rovného práva, což znamená, že volební právo mají i ženy a mladí lidé. Volební právo se vyznačuje znaky jako je všeobecnost, rovnost, přímost a tajnost.

Tímto vývojem prošly ale pouze tři země a to Anglie, Belgie a Švédsko. Tento vývoj je evoluční. Další typ vývoje je revoluční, kde byly změny prováděny násilím.

Volební právo je důležité, protože pomocí voleb si občané v demokratickém státu volí své zástupce, kteří je budou zastupovat. Proto je toto právo součástí mezinárodních dokumentů o lidských právech (Klíma, 2003, s. 186).

Volební právo dělíme na objektivní a subjektivní. Cabada (2007, s. 255) uvádí definici objektivního volebního práva následovně: „*Objektivní volební právo je souhrnem organizačních pravidel a institutů, přijatých formou zákona, které zajišťují průběh volebního procesu.*“

Subjektivní právo znamená právo občanů účastnit se formování orgánů veřejné moci, a to jak pasivně (být volen), tak aktivně (volit).

Důležitou hranicí pro občana České republiky je věk 18 let, kdy má aktivní (právo volit) i pasivní volební právo (právo být volen), ovšem u pasivního volebního právo není tento věk vždy pravidlem. Při aktivním volebním právu musíme splňovat podmínky jako je věk, státní občanství, způsobilost k právním úkonům, trvalý pobyt. Pasivní volební právo je složitější, musíme splňovat náročnější kritéria. Do těchto podmínek spadá např. určitý počet podpisů na podporu kandidatury nebo složení volební kauce (Klíma a kol., 2007, s. 83-88).

Antoš (2008, s. 18-19) uvádí 6 základních principů, ze kterých vycházejí svobodné volby v České republice:

- 1. Všeobecnost volebního práva** - všichni občané ČR, kteří dosáhli 18 let, mají právo volit, bez ohledu na jejich barvu pleti, rasu, vyznání, společenský původ, majetek, rod, politického smýšlení, jazyk,
- 2. Rovnost volebního práva** - všechny hlasy osob, které se zúčastnili voleb, mají stejnou váhu,
- 3. Přímost volebního práva** - každá osoba je voličem, nikdo nevolí za pomoci prostředníků,
- 4. Tajné hlasování** - hlasování je anonymní - jak volič hlasoval, se nesmí nikdo dozvědět,
- 5. Zásady poměrného a většinového systému** - potřebněji popsáno níže,
- 6. Svobodné volby** - každý má právo se rozhodnout, zda se voleb zúčastní či nikoliv. V některých státech je volební účast povinná, jako je tomu např. v Belgii.

1.2 Druhy voleb v České republice

1. Prezident

Prezident je hlava státu. Reprezentuje naši zemi jak v zahraničí, tak ve vnitřních vztazích, je volen přímou volbou. V roce 2012 došlo ke změně. Před rokem 2012 byl prezident volen nepřímou a to oběma komorami parlamentu. Nyní došlo k přímé volbě prezidenta a to většinovým volebním systémem s nadpoloviční většinou. Jeho funkční období je pět let. Pasivní volební právo je 40 let a může být zvolen maximálně dvě po sobě jdoucí volební období (Zákon č. 1/1993 Sb.).

Prezident republiky vykonává moc výkonnou. Mezi jeho funkce, jak uvádí Zákon č. 1/1993 Sb. čl. 62, patří např.: jmenování a odvolávání předsedy vlády a dalších jeho členů, svolává zasedání Poslanecké sněmovny, rozpouští Poslaneckou sněmovnu, jmenuje soudce Ústavního soudu, má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, podepisuje zákony, jmenuje člena Bankovní rady České národní banky.

2. Poslanecká sněmovna

Poslanecká sněmovna má důležitou roli v politickém systému České republiky. Její důležitou úlohou je tvoření zákonů, další důležitá funkce je vytváření vlády a schvaluje státní rozpočet. V zákonodárném procesu má také navrch oproti Senátu, může totiž přijmout zákon, který Senát zavrhl a to tím, že jej schválí nadpoloviční většina (Kostecký a kol., 2015, s. 16).

V poslanecké sněmovně se obnovuje všech 200 poslanců jednou za čtyři roky. Volen může být ten, kdo dosáhl věku 21 let a má právo volit. Poslanci jsou voleni občany, kteří dosáhli věku 18 let.

Do poslanecké sněmovny se volí podle poměrného volebního systému. Volební systém při volbě do Poslanecké sněmovny pomocí poměrného systému je popsán podrobněji v druhé kapitole této práce.

3. Senát

Senát společně s Poslaneckou sněmovnou vykonává v našem státě moc zákonodárnou. Senát má několik důležitých funkcí, které jsou uvedeny v Ústavě ČR. Jednou z nich je např. projednávání zákonů od poslanecké sněmovny.

Senát má 81 senátorů, kdy každé dva roky se 1/3 senátoru mění, proto probíhají každé dva roky volby. Aktivní volební právo při volbách do senátu je 18 let, pasivní volební právo je 40 let.

Jak se volí do senátu? Volební systém do senátu ČR je většinový. Pokud nezíská kandidát nadpoloviční většinu, koná se druhé kolo, kdy již vyhraje ten kandidát, který má více hlasů. (Krejčí, 2006, s. 320-322).

4. Krajská zastupitelstva

Do krajských zastupitelstev se volí systémem poměrného zastoupení. Mandáty se přidělují v tzv. skrutiniu. Do skrutinia postupují pouze subjekty, které získají více jak 5% hlasů v daném kraji. Model skrutinia má dále určité zásady, které ale nejsou pro tuto práci důležité, tak jej nebudeme dále rozebírat. (Klíma 2016, s. 402).

5. Obecní zastupitelstva

Volit může 18letý občan, který má trvalé bydliště v dané obci. Do obecních zastupitelstev se volí systémem poměrného zastoupení. Tento systém na první pohled vypadá jako většinový, je to nejsložitější systém, který se při volbě v ČR používá.

Volba do obecních zastupitelstev probíhá následujícími způsoby:

1. Označíte jednu stranu = dáváte hlas všem členům strany,
2. Vybíráte kandidáty napříč stranami, přičemž každému zakřížkovanému kandidátovi dáváte jeden hlas. Jedná se ale pouze o iluzorní hlas,
3. Kombinace obou předchozích systémů. Označíte stranu A (11 kandidátů) a zakřížkujete dalších pět kandidátů strany B. Strana A tak přijde o pět hlasů od spodu. Hlasy, které obdrží strana jako celek, se sčítají s hlasy, které dostaly její kandidáti. Při komunálních volbách vždy, když podpoříme vybraného kandidáta, podpoříme tím i jeho stranu. Do zastupitelstva postupují kandidáti podle pořadí na kandidátní listině.

6. Evropský parlament

Volit do Evropského parlamentu může každý občan EU s přiznaným právem volit. Volby do Evropského parlamentu se konají každých pět let. Od roku 2014 je maximální počet poslanců 751, počet poslanců každé země je rozdělen podle počtu obyvatel dané země.

Volební systém je pomocí poměrného zastoupení, kdy strana, hnutí nebo koalice musí získat více jak 5 % platných odevzdaných hlasů. Poté se rozdělí podle určitého systému mandáty.

1.3 Volební účast mladých

Střední a starší věková skupina bývají u voleb početnější než skupina mladých a to po celém světě. Zvláště v České republice patří mladí voliči k menšině. Za mladé voliče považujeme občany ve věku 18-29 let.

Linek (2013) ve své knize uvádí, že mezi hlavní důvody, proč mladí nechodí k volbám patří: pobyt mimo domov, příliš mnoho práce a nezájem o politiku. Další z teorií je, že mladí lidé žijí mimo manželství, religiozita a vzdělání je nižší na rozdíl od starší populace, nemají vlastní bydlení, postrádají tedy faktory, které volební účast posilují. Jejich znalosti o politice jsou také nižší, a proto se nemohou identifikovat s některou z politických stran.

Průzkumy OECD uvádějí, že o politiku nejeví zájem 57% Čechů ve věku od 15 do 29 let. Vyšší procento se objevuje už jen v Litvě. V roce 2013 se voleb zúčastnilo pouze 50% z této věkové skupiny 18-29 let. Agentura Kantar TNS uvedla, že mladí lidé nemají důvěru k českým politikům, požadují hlavně otevřené hranice a možnost studia v Evropské unii. Tito mladí lidé dávají své názory prostřednictvím internetu a to různými peticemi, internetovými debatami, atd. Když mají projevit svůj názor na veřejnosti, tak je to jen prostřednictvím protestu a happeningů (Pravec, 2017).

Za zmínku stojí projekt „Tvoje poprvé“. Jedná se o projekt, který má za účel zvýšit volební účast, který vznikl právě v roce 2017 k volbám do Poslanecké sněmovny. Projekt chce upozornit na nízkou účast mladých lidí při volbách, která se u voličů ve věku 18-26 let pohybuje jen okolo 25%. Na stránkách projektu najdou mladí voliči vysvětlení volebního systému, mají zde také možnost využít volební kalkulačku. Projekt apeluje na mladé lidi, že jít volit má smysl a každý má právo promluvit do budoucího směřování země a že je důležité zapojit se do aktivního veřejného života. Na stránkách nalezneme také krátký spot známých osobností, kteří lákají k účasti u voleb (Tvoje poprvé, 2017).

1.4 Elektronické hlasování

Téměř ve všech zemích klesá volební účast. V některých zemích se snaží udělat opatření, aby se volební účast zvýšila, jako např. hlasování mimo volební dny, volební místnosti na poštách, v supermarketech, hlasování poštou. Otázkou také je, zda by elektronické hlasování v době moderního světa volební účast nezvýšilo. Na tento jev existuje řada příznivců, ale i řada kritiků.

Chytilík (2009, s. 19-20) uvádí právě kritické body tohoto hlasování:

- a) Ne všichni mají přístup k potřebné technologii, popřípadě ji neumí ovládat,
- b) Ohrožení tajnosti hlasování,
- c) Vícenásobné hlasování,
- d) Ohrožení programu a sítě, které by v případě výpadku mohlo zpochybnit platnost voleb.

V roce 2007 proběhlo elektronické hlasování v Estonsku, kdy tuto možnost využilo 5,5 % ze všech hlasujících.

1.5 Volební systémy

Nejprve si definujeme pojem „volební systém“. Existuje několik definic, jak v užším pojetí, tak v širším. V širším pojetí ho můžeme definovat jako: „*volební systém je souhrn všech jednotlivců a institucí (včetně vztahů mezi nimi), které se účastní voleb.*“ (Krejčí, 2006, str. 49). Stejný autor na téže straně v nejužším pojetí definuje volební systém následovně: „*jedná se o státem stanovená pravidla přípravy voleb, jejich organizace a zjišťování volebních výsledků.*“

Jak v mnoha zemích, tak i v České republice je způsob hlasování u voleb zakotven v Ústavě. Existuje několik členění volebních systémů, tedy celá řada způsobů, které umožňují převedení vůle voličů na křesla ve voleném orgánu.

Jak uvádí Krejčí (2006, s. 52) v dnešní literatuře je obvykle použit jeden z těchto hlavních znaků, podle kterých se volební systémy rozlišují:

- Podle charakteru a teritoriálního rozsahu volebních obvodů,
- Podle možností, které mají voliči při výběru kandidátů,
- Podle způsobu počítání hlasů a jejich převedení na mandáty,

V této práci je důležitý především způsob volby do parlamentu, především do poslanecké sněmovny. Uvedeme si tedy volební principy, které kladou důraz především na počítání hlasů a jejich převedení na mandáty.

Chytilík (2009, s. 47) a jiní autoři uvádějí následující volební systémy:

- Většinový volební systém
- Semiproporční volební systém
- Poměrné volební systémy
- Smíšené volební systémy

1.5.1 Většinové volební systémy

Tento systém je v České republice používán již od roku 1848. Nyní se tento systém používá při volbě do horní komory-Senátu. Tyto většinové systémy jsou dále děleny na jednokolový a dvoukolový systém, kdy každý systém má ještě další své podkategorie. Při volbě do Senátu Parlamentu ČR se používá dvoukolový systém absolutní většiny (Syllová, 2008, s. 105-108).

U jednokolových systémů se využívá zásady prvního v cíli, což znamená, že vítěz získává mandát bez ohledu na většinu, které dosáhl. Další variantou je simultánní hlasování. Strana má několik kandidátů, pro které mohou voliči hlasovat. Mandát získá strana s nejvyšším počtem hlasů a místo obsadí kandidát, který je v dané straně uveden na prvním, nejsilnějším místě. Alternativní hlasování znamená, že volič seřadí kandidáty a to podle nejvíce preferovaného po nejméně. Vyhodnocuje se tak, že pokud po sečtení prvních preferencí nezíská žádný kandidát nadpoloviční většinu, kandidát s nejnižším počtem hlasů je vyškrtnut a tyto hlasy se předají podle preferencí mezi zbylými kandidáty. Tento systém pokračuje, dokud není znám vítěz. Nevýhodou je, že pokud jsou nepovinné preference, v tomto případě vyhraje silnější z posledních dvou kandidátů i přes to, že nepřekročil hranici 50% (Chytilík, 2009, s. 26-27).

Dvoukolový systém se také dále dělí, jak uvádí Chytilík (2009, s. 28-29):

- 1. Systém absolutní většiny (*absolute majority run-off*)**-po prvním kole se stane vítěz pouze tehdy, pokud získal více jak 50% hlasů, pokud ne, koná se druhé kolo. Do druhého kola postoupí dva kandidáti, kteří v prvním kole získali nejvíce hlasů. Poté již vyhraje ten, kdo získá více hlasů. Můžou ovšem nastat omezení jako je např. minimální počet účastníků voleb, odmítnutí kandidátů, atd.
- 2. Systém spojující absolutní většinu s relativní (*majority-plurality*)**-tento systém umožňuje zúčastnit se závěrečného kola i více kandidátům, je to omezeno např. dosažení určitého procenta hlasů. Vyhrává ten, kdo získal nejvíce hlasů. První kolo je určeno především k vyřazení slabých kandidátů.
- 3. Slabý („Románský“) systém (*„Romanic“ majority*)**-rozdíl mezi předchozí variantou a tímto systémem je, že poslední kolo je kandidátům otevřené bez ohledu na předchozí výsledky.

1.5.2 Semiproporční systémy

Každý autor má na tyto systémy jiný názor. Někteří je dělí jako samostatnou kategorii, jiní je řadí mezi většinové volební systémy nebo mezi ostatní, zbývající, nezařaditelné.

Chytilík (2004, s. 94) je vymezuje jako samostatnou kategorii a definuje tyto systémy následovně: „*Semiproporční systémy jsou založeny na počtu hlasů, které obdrželi jednotliví kandidáti, a to bez ohledu na poměr sil mezi nominujícími stranami.*“

Tento volební systém byl vyvinut proto, aby byly eliminovány nevýhody většinových systémů, především zkreslení politických stran a politických a etnických menšin v zastupitelských orgánech.

Rozdělit je můžeme podle toho, kolik hlasů má volič v poměru k počtu mandátů, které jsou přidělené ve volebním obvodu a zda má právo volič dát kandidátovi více hlasů (Chytilík, 2009, s. 31-32):

1. **Systém neomezeného hlasování (*unlimited vote*)**-tento typ hlasování znamená, že volič má k dispozici tolik hlasů pro jednotlivé kandidáty, kolik se obsazuje v daném volebním obvodu mandátů.
2. **Systém omezeného hlasování (*limited vote*)**-volič má k dispozici méně hlasů, než kolik obsazuje křesel.
3. **Systém kumulovaného hlasování (*cumulative vote*)**-tento systém znamená, že volič má tolik hlasů, kolik je obvodů, ale rozdíl mezi neomezeným hlasováním je v tom, že může dát jednomu kandidátovi více hlasů.
4. **Systém jednoho nepřenosného hlasu (*single non-transferable vote- SNTV*)**-volič má k dispozici pouze jeden hlas.

1.5.3 Poměrné volební systémy

Tento systém vznikl proto, že vznikla otázka: Kdo zastupuje lid, který nehlasoval pro vítěze? Právě proto vznikl systém poměrného zastoupení.

Krejčí (2006, s. 60) definuje tento volební systém následovně: „*Při volbách s využitím systému poměrného zastoupení získávají kandidující politické strany, koalice či hnutí mandáty podle toho, jaký byl poměr mezi hlasy, odevzdanými pro ně.*“

Základní typy poměrných volebních systémů:

1. **Systém kandidátních listin**-volič hlasuje pro vybranou politickou stranu, hnutí nebo koalici ve vícemandátových obvodech. Kandidátní listina je seznam, který udává jednotlivé uchazeče, kteří se ucházejí o mandát za určitou stranu, hnutí nebo koalici. Právě tento systém se užívá při volbě do Poslanecké sněmovny.

2. Systém jednojmenného přenosného hlasování-jiným názvem bývá nazýván jako systém jediného přenosného hlasování, kvótně preferenční, Hareův-Clarkův systém. Tento systém vytváří poměrně stabilní vlády. Volič volí jednotlivé osoby a vytváří jejich pořadí podle svých preferencí. Kandidát musí pro zvolení překročit tzv. Hareovu kvótu, která pojednává o propočítání mandátů, prvních preferenčních hlasů. Pokud nejsou obsazena všechna křesla, dále se rozděluje podle druhých preferencí. Poté se pokračuje podle stejného systému.

3. Personalizovaný systém- nazýván také Systém dodatečných míst, v anglickém jazyce Additional Member System. Tento systém je hybridní, je zařazován mezi poměrné systémy, ovšem je velice složitý, protože se v něm nacházejí i prvky většinového volebního systému. Při tomto systému každý volič disponuje dvěma hlasy. První hlas je určen pro kandidáta a je úzce spojen s fenoménem personalizace politiky, druhý hlas je udělen politické straně, na jehož základě je dle principu proporcionality dosazen kandidát z volební listiny. Obsazení je pak rozděleno na polovinu přímo volených mandátů a zbytek na základě poměrného zastoupení. Mezi výhody tohoto systému patří poměrně stabilní vlády a vysokou reprezentací voličů (Politický marketing, 2015).

1.5.4 Smíšené systémy

Francouzští autoři J. - M. Cotteret a C. Emeri se zabývali ve své knize různými typy smíšených volebních systémů, říkají, že za tyto volební systémy považujeme všechny, které obsahují většinový a poměrný element (Cabada, 2003, s. 264-267).

2 POSLANECKÁ SNĚMOVNA

2.1 Parlament

Parlament ČR se skládá se ze dvou komor a to Poslanecké sněmovny a Senátu. Zmíníme se alespoň o základních funkcích těchto dvou komor.

Senát má 81 senátorů, kdy se každé dva roky obměňuje (volí) 1/3, senátor získává mandát na 6 let. První volby se konaly v roce 1996 a neustále se vedou diskuze a spory o důležitosti a smyslu této komory. Dle Ústavy 1993, čl. 19, odst. 2, může být senátorem zvolena osoba, která dosáhla v den voleb 40 let a volit ji mohou občané od 18 let.

Mezi hlavní úkoly senátu patří spolupodílení na tvorbě zákonů, poté co projdou Poslaneckou sněmovnou. Senát má v moci také zákon sám iniciovat. Je tedy vidět, že větší moc má Poslanecká sněmovna (Kostecký a kol., 2015, s. 17). Jak uvádí Krejčí (2006, s. 320), může Senát např. podat žalobu na prezidenta za velezradu a neboprezident potřebuje souhlas Senátu k jmenování soudce Ústavního soudu.

Jednou z důležitých funkcí poslanecké sněmovny je tvorba zákonů, další je kontrolní funkce nad státním rozpočtem, který schvaluje. Významnou funkci je moc zákonodárná, kdy může zákon, který Senát zamítl svým hlasováním nadpoloviční většinou, tento zákon přijmout. Důležitá je také kontrola vlády, kterou provádí poslanecká sněmovna. Poslanecká sněmovna po jmenování vlády prezidentem může či nemusí této vládě vyslovit důvěru. Pokud do 30 dnů od jmenování vlády důvěru nevysloví, musí prezident jmenovat vládu novou (Kostecký, 2015, s. 17).

2.2 Volby do Poslanecké sněmovny

Poslanecká sněmovna má 200 členů, kteří se volí na čtyři roky. Rozdíl mezi Poslaneckou sněmovnou a senátem je také ten, že v poslanecké sněmovně se mění zároveň všichni jeho členové. Poslancem se může stát osoba, která má nejméně 21 let. Volit může každý občan České republiky, způsobilý volit, který dosáhl věku 18 let (Zákon č. 247/1995 Sb.).

Volební kraje jsou základními územními jednotkami pro volby do poslanecké sněmovny. Kandidovat mohou politické strany, které nemají pozastavenou činnost nebo koalice. Jako registrace kandidátní listiny je kauce. Pokud strana získá ve volbách více jak 5% hlasů je kauce vrácena.

Volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu vyhlašuje prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich zahájením. Ve Sbírce zákonů je uvedeno rozhodnutí o vyhlášení voleb.

Ústava nám také uvádí zásadu voleb, že řádné volby se konají ve lhůtě, která začíná 30 dní před uplynutím volebního období a končí dnem jeho uplynutí. Může nastat situace, kdy je poslanecká sněmovna rozpuštěna a musí být vyhlášeny mimořádné volby, které se musí konat do 60 dnů po jeho rozpuštění. Poslední volby v roce 2013 byly jako druhé v historii ČR předčasné. První předčasné volby se konaly v roce 1998 (Krejčí, 2006, s. 307-310).

Průběh voleb obsahuje čtyři části: přípravu voleb, samotnou volbu, zjištění výsledků a ověřování výsledků.

Jednotlivé fáze voleb a co do nich spadá:

- Příprava voleb-do této fáze spadá vyhlášení voleb, vytvoření či aktualizaci voličských seznamů, sestavení kandidátních listin a ustanovení volebních komisí.
- Samotná volba znamená odevzdání hlasů. Zde je především důležité, kdo může být voličem, tedy kdo může hlas odevzdat a komu smí být odevzdán.
- Zjištění výsledků
- Ověřování výsledků-v této fázi mohou být vznešeny připomínky, které se týkají výsledků voleb, jednotlivých kandidátů nebo námitek o průběhu voleb.

Dle zákona 247/1995 Sb. je důležitou organizací u voleb i okrsková volební komise, se kterou se v případě této práce studenti při volbách setkají. Je to důležitá komise z hlediska výše uvedených částí voleb, jelikož jí zákon vymezuje následující funkce:

(1) Okrsková volební komise

- a) dbá o pořádek ve volební místnosti,
- b) zajišťuje hlasování a dozírá na jeho průběh,
- c) sčítá hlasy a vyhotovuje zápis o průběhu a výsledku hlasování,
- d) odevzdá volební dokumentaci do úschovy obecnímu úřadu, s výjimkou 1 vyhotovení zápisu o průběhu a výsledku hlasování.

V zákoně je uvedena také zvláštní okrsková volební komise, která je např. v zahraničí.

Voliči, oprávnění k volbám jsou uvedeni v stálém seznamu voličů. Tento seznam je uveden na obecním úřadě v místě, kde má volič uveden trvalý pobyt. Tento seznam je uzavřen dva dny před volbami. Pokud se volič při volbách prokáže, že je podle zákona právoplatným voličem, je na tento seznam dopsán okrskovou volební komisí. Dalším dokumentem je zvláštní seznam, kde jsou uvedeni voliči, kteří jsou např. v nemocnici, sanatoriu nebo jiném ústavu. (Zákon č. 247/1995 Sb.)

Vydávány jsou také voličské průkazy, které jsou určeny těm, kdo nemůže v den voleb volit v místě, kde jsou zapsáni ve stálém nebo zvláštním seznamu.

Volební orgány

Důležité jsou také volební orgány. Jejich úkolem je tedy regulérnost volebního aktu a správnost výsledků.

Zákon 247/1995, § 7 udává následující volební orgány:

- a) Státní volební komise,
- b) Ministerstvo vnitra,
- c) Ministerstvo zahraničních věcí,
- d) Český statistický úřad,
- e) krajský úřad, v hlavním městě Praze Magistrát hlavního města Prahy (dále jen "krajský úřad") pro volby do Poslanecké sněmovny,
- f) pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu, v hlavním městě Praze úřad městské části v sídle volebního obvodu, které je stanoveno v příloze č. 3 k tomuto zákonu, a ve městech Brno, Ostrava a Plzeň magistráty těchto měst (dále jen "pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu") pro volby do Senátu,
- g) pověřený obecní úřad, v hlavním městě Praze úřad městské části, Úřad městské části Praha 1 pro úschovu výsledků hlasování ze zahraničí, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň úřad městské části nebo městského obvodu (dále jen "pověřený obecní úřad"),
- h) obecní úřad,
- i) starosta obce, primátor statutárního města, které není územně členěno, a v územně členěných statutárních městech a v hlavním městě Praze starosta městské části nebo městského obvodu (dále jen "starosta"),
- j) zastupitelský úřad,
- k) okrsková volební komise,
- l) zvláštní okrsková volební komise pro volby do Poslanecké sněmovny (dále jen "zvláštní okrsková volební komise").

Pravidla voleb do poslanecké sněmovny a vše s nimi spojené udává Zákon č. 247/1995. Jedním z prvních pojmů, kterým se zabývá, jsou kandidátní listiny.

Tyto tzv. kandidátní listiny při volbě do poslanecké sněmovny mohou podávat politické strany, hnutí nebo koalice. V každém volebním kraji může být za stranu, hnutí nebo koalici podána pouze jedna kandidátní listina. Kandidát může být pouze jedenkrát v této listině uveden při volbách do poslanecké sněmovny. Pokud je politická strana součástí hnutí nebo koalice, nemůže již podat samostatnou kandidátní listinu.

Kandidátní listina musí podle zákona č. 247/1995 Sb. obsahovat název volebního kraje, název politické strany, hnutí nebo koalice, údaje o kandidátech jako je např. věk,

povolání, atd., pořadí kandidáta na listině, jméno a příjmení zmocněnce strany, hnutí nebo koalice a jeho náhradníka, údaj o tom, kdo navrhl kandidáta, tedy název strany, hnutí nebo koalice, podpis zmocněnce, označení funkce a podpis osoby, která má právo jednat za stranu, hnutí nebo koalici.

Hlasovací lístky musí být doručeny všem voličům a to nejpozději tři dny před konáním voleb, což musí zajistit starosta, místostarosta, a pokud není ani ten, tak ředitel krajského úřadu.

Samostatné hlasování probíhá tak, že volič do obálky vloží pouze jeden hlasovací lístek. §39 říká, jak se hlasuje: „*Na hlasovacím lístku, který vkládá do úřední obálky, může přitom zakroužkováním pořadového čísla nejvýš u 4 kandidátů uvedených na témže hlasovacím lístku vyznačit, kterému z kandidátů dává přednost.*“

Další částí voleb, která následuje po hlasování je sčítání hlasů, která provádí zvláštní okrsková komise a okrsková komise, která také vyloučí neplatné hlasovací lístky. Předseda komise dohlíží na správnost sčítání. §41 uvádí, že hlasovací lístky, které jsou neplatné: jsou to ty, které nejsou na předepsaném tiskopise, namnožené nebo vytisknuté jiným než zastupitelským úřadem, přetřhnuté hlasovací lístky, lístky, které nejsou vloženy do úřední obálky a také pokud je v obálce několik hlasovacích lístků. Zápis o průběhu a výsledcích hlasování je předán Českému statistickému úřadu.

§49 udává kvórum pro postup koalic stran do skrutinia následovně:

- a) Pro strany a hnutí je kvorum 5%
- b) Pro dvoučlenné koalice je kvorum 10%
- c) Pro tříčlenné 15%
- d) Pro čtyřčlenné a vícečlenné koalice je kvorum 20%

Pokud nepostoupí do skrutinia minimálně jedna koalice a jedna strana nebo dvě koalice, je hranice snížena.

3 CHARAKTERISTIKA VOLEBNÍCH PROGRAMŮ DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017

3.1 Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 2013

Dle ČSÚ se voleb do poslanecké sněmovny roku 2013 zúčastnilo 59, 48% voličů. Celkově kandidovalo do voleb 24 stran. Následující tabulka nám udává výsledky voleb v roce 2013, které jsou strany seřazené podle umístění ve volbách. Jsou zobrazeny jen strany, které získaly více jak 5%, což je limit pro vstup do Poslanecké sněmovny.

Tabulka č. 1- Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny 2013, strany, které měly nad 5%

Pořadí	Název politické strany	Platné hlasy
1.	ČSSD	20, 45 %
2.	ANO 2011	18, 65 %
3.	KSČM	14,91 %
4.	TOP 09	11, 99 %
5.	ODS	7, 72 %
6.	ÚSVIT	6, 88 %
7.	KDU –ČSL	6, 78 %

Zdroj: Český statistický úřad, 2013

Tyto volby do Poslanecké sněmovny se konaly ve dnech 25. - 26. října 2013. Byly to volby předčasné.

3.2 Seznam politických stran kandidujících do Poslanecké sněmovny

Zde uvádíme seznam politických stran, které kandidují do Poslanecké sněmovny a jsou seřazené podle vylosovaného čísla. (Strany dostaly čísla, 2017)

- 1- Občanská demokratická strana
- 2 -Řád národa – Vlastenecká unie
- 3 -CESTA ODPOVĚDNÉ SPOLEČNOSTI
- 4 -Česká strana sociálně demokratická
- 5 -Volte Pravý Blok
- 6 -Radostné Česko
- 7 -STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ
- 8 -Komunistická strana Čech a Moravy
- 9 -Strana zelených

- 10- ROZUMNÍ – stop migraci a diktátu EU – peníze našim občanům, důchodcům, dětem, zdravotně postiženým...
- 11 -Společnost proti developerské výstavbě v Prokopském údolí
- 12 -Strana svobodných občanů
- 13 -Blok proti islamizaci – Obrana domova
- 14 -Občanská demokratická aliance
- 15 -Česká pirátská strana
- 16 -OBČANÉ 2011 – SPRAVEDLNOST PRO LIDI
- 17 -Unie Hrdosti, Aktivity, Vlastenectví, Empatie a Lidskosti 2017
- 18 -Česká národní fronta
- 19 -Referendum o Evropské unii
- 20 -TOP 09
- 21 -ANO 2011
- 22 -Dobrá volba 2016
- 23 -Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa Miroslava Sládka
- 24 -Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová
- 25 -Česká strana národně sociální
- 26 -REALISTÉ
- 27 -SPORTOVCI
- 28 -Dělnická strana sociální spravedlnosti
- 29 -Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD)
- 30 -Strana Práv Občanů
- 31 -Národ Sobě

Do voleb do poslanecké sněmovny na podzim roku 2017 kandiduje 31 stran, tudíž nebudeme v této práci popisovat všechny kandidující strany, ale jen ty, které měly nad 5% při minulých volbách, tedy roku 2013. Budeme se zabývat jejich charakteristikou a vybereme nějaké body z programu pro volby 2017. ÚSVIT do voleb do poslanecké sněmovny 2017 nekandiduje, proto není součástí práce.

3.3 Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

Jedná se o levicovou stranu. Svůj základ si staví na tom, aby si byli všichni lidé rovni a mohli svou důstojnost nalézt ve svobodě. Kořeny její filozofie má strana již v antické demokratické filozofii, židovsko-křesťanské etice, v renesanci, humanistické a osvícenské tradici, v různých deklaracích týkajících se práv člověka a občana, v evropském socialismu a také v národních a mezinárodních zkušenostech dělnického hnutí a jeho stran (ČSSD, 2011-2017).

Tato strana je nejstarší stranou v politice českých zemí. Byla založena již roku 1878. Má tedy na české politické scéně dlouhou tradici. Zasloužila se např. o všeobecné hlasovací právo pro české občany, patřili také k zakladatelům Československé republiky, bojovala proti komunistům.

Hodnoty této strany jsou následující: úcta k člověku, svoboda a odpovědnost, rovnost, solidarita, sociální spravedlnost, trvale udržitelný hospodářský rozvoj, humanitní demokracie (Hodnoty, cíle a principy ČSSD, 2011-2017).

Jako většina politických stran kladla ve svém volebním programu pro volby do Poslanecké sněmovny 2017 důraz na témata jako jsou: dobrá práce, prosperující a moderní hospodářství, spravedlivé daně, podpora rodin a seniorů, kvalitní zdravotní péče, kvalitní a dostupné školství pro všechny, bezpečná země, kvalitní kultura.

Prvním bodem jejich programu je dobrá práce, kdy slibují zvýšení minimální mzdy alespoň na 16 000 Kč do roku 2022. Zavedení částečné úhrady jízdného pro dojíždějící osoby za práci, dále slibují rozšíření dovolené na 5 týdnů a nemocenskou již od prvního dne. Jedním z dalších je podpora studia v oborech, jejichž absolventů je ve společnosti málo pro výkon této práce. Jedním z bodů je také posílení Státního úřadu inspekce práce, který má na starost kontrolu dodržování práv zaměstnaných a vše co je s prací spojeno (Volební program ČSSD, 2017).

Volební program ČSSD (2017) udává svou dlouhodobou vizi hospodářské politiky České republiky, která zní: hledání nových nástrojů růstu a podporovat především malé a střední podniky (jelikož jsou závislé na těch velkých, tudíž se od nich odvíjí cena atd.). Výnosy z podnikání udržet v naší ekonomice, omezit úniky a najít nějaký způsob, jak je zpět investovat. Vytvořit fungující finanční systém sloužící pozitivně pro Českou republiku. Finanční systém by měl zajistit modernizaci podniků a zvyšování mezd.

ČSSD razí heslo: spravedlivé daně=kvalitní a dostupné služby. Zcela chtějí změnit daňový systém a to tak, že se hlavní podíl zdanění přesune na velké firmy a vlastníky velkých majetků. Chtějí se postavit a zabránit daňovým únikům velkých korporací a holdingů. Chtějí zrušit superhrubou mzdu a zavést společné zdanění manželů. U základních potravin sníží DPH na 10%.

Rodiny se mohou těšit na zvýšení porodného u prvního i druhého dítěte na 15 000, navýšení rodičovského příspěvku, zajištění mikrojeslí, zavedení novomanželských půjček. Dále chtějí zlepšovat podmínky seniorům, což znamená zvyšování důchodu, rozšiřování sociálních služeb a jeho kvalitu, propojení zdravotnických a sociálních služeb.

Zásadní prioritou ČSSD je také zdravotnictví. Nesouhlasí s poplatky ve zdravotnictví, chce nadále modernizovat zdravotnictví z výnosu z daně z alkoholu a tabáku, nadále budou zvyšovat platy zdravotnických povolání, zavést urgentní příjem v každé nemocnici, která poskytuje služby akutní péče, zavedení organizace pro leteckou záchrannou službu, zkrácení čekacích dob v ambulancích, zavedení elektrického objednávání, elektronických receptů. Větší množství peněz chce investovat na prevenci a léčbu těžkých nemocí.

Co se týče školství, slibuje tato strana stabilizaci, jelikož ve školství proběhlo mnoho změn v posledních několika letech. Slibují zvyšování platů učitelů, bezplatné základní školství, včetně volnočasových aktivit, rozvoj zručnosti žáků základních škol, což souvisí se zvyšováním odborného vzdělávání a uplatnění jejich absolventů. Výraznou finanční částku nemine i sport, kdy se bude podporovat pohyb, který by měl být dostupný všem věkovým kategoriím, modernizace sportu a peníze na přípravu talentů.

Téma bydlení slibuje dostupnější sociální bydlení a hlavně přijetí zákona o sociálním bydlení, navýšení výstavby nových bytů, jelikož jich je na trhu nedostatek, chtějí zavést bezúročné půjčky pro mladé rodiny. Chtějí chránit ceny bytů, protože bydlení je nutná společenská potřeba.

V kultuře bojují především o bezplatné vstupy do muzeí, galeriích a jiných institucí. Navyšování rozpočtu na rekonstrukci památek.

Důležitým bodem je bezpečná a spravedlivá země, což ČSSD ctí základními principy: spravedlivost je třeba vymáhat, dodržování pravidel je nutné, není možné, abychom se rozdělovali na privilegované a podřadné. Důležité je, aby byla Evropa spolupracující a sociální.

Posledním bodem je „dobrá země pro život“, kde promlouvá program na občany, že je Česká republika naším domovem a co je pro ni dobré. A co pro naši zemi je schopna ČSSD

udělat, což jsou body týkající se zemědělství, životního prostředí, rozvoj a shrnutí všech aktivit ČSSD, které by chtěli splnit v různých oblastech jako je rodina, bydlení, školství (Volební program ČSSD, 2017).

3.4 ANO 2011

České politické hnutí ANO 2011 založil Andrej Babiš v roce 2012. Vzniklo z občanského sdružení „Akce nespokojených“. Jejich ideologie je centralismus, populismus a liberalismus. Hlavním cílem je, aby demokratická politická reprezentace pracovala ve prospěch všech občanů státu. Chtějí rozvíjet zahraniční politiku a čerpat výhody v rámci Evropské unie (Pár slov o ANO, 2017).

Mezi klíčové hodnoty tohoto politického hnutí patří svoboda, solidarita a zodpovědnost ke spoluobčanům, zdravý rozum a snaha hledat řešení, rodina a soulad mezi generacemi.

V následujících řádcích se zmíníme o volebním programu této strany. Vše je čerpáno z Volebního programu ANO 2011 (2017). Prvním bodem jejich programu je efektivní stát. V této části se strana zabývá tím, že chce být řádným hospodářem země, zavést postupy z podnikání – centrální nákup, koncentraci majetku na jedno místo, centralizaci IT a digitalizaci. Bude se snažit hospodařit úsporně.

Dalším bodem je boj proti korupci, což je to, čím se tato strana stala oblíbenou. Hlavní myšlenkou této části je, aby lidé věděli, jak stát nakládá s finančními prostředky.

Málo rozvinutá je především digitalizace služeb pro občany. Každý úřad používá jiný systém podávání formulářů a proto je obtížné pro občany se v nich vyznat, cílem je sjednotit veřejné služby, aby nemusel občan pokaždé navštívit příslušný úřad. Jedním z bodů je např. vytvoření jednoho portálu, kde budou pro občana dostupné všechny služby ze všech resortů, všechny formuláře budou předvyplněné, občan vyplní pouze nezbytná data. Služby spadající do této oblasti, tedy digitalizace se nazývají egovernment, nezbytností bude používání ID občanských, elektronických průkazů. Dočteme se i o zavedení vysokorychlostního přístupu k internetu, což bude u digitalizace služeb nutné.

Tato strana tvrdí, že za její působení ve vládě kleslo zadlužení státu o 70 miliard Kč, takže dalším plánem je pokračovat v opatřeních namířených proti daňovým únikům, nechtějí zvyšovat daně, ale naopak je snižovat, nechtějí přijímat euro. Oblast týkající se národohospodářského řízení státu se bude řídit zásadami: zvyšování investic, umožnit nárůst mezd a důchodů, garantovat minimální výši investic každý rok.

Co se týká zahraniční politiky, měla by být aktivní. Hlavním cílem je ochrana České republiky- posilovat bezpečnost, udržet demokracii, prosazovat české zájmy.

Významným pilířem je ochrana lidských práv. Co se týče migrace, což je aktuální téma, dočteme se v jejich programu následovně: udělají vše, co je v jejich silách pro zastavení ilegální migrace do Evropy, chce řešit migrační krizi v rámci mezinárodních operací (EU, NATO), bude se snažit o změnu rozvojových programů, které se týkají zemí, kde panují nepokoje a zemí s velmi špatnou životní úrovní.

Každý občan se setká s resortem sociálních věcí během svého života. Hlavními cíli v této oblasti je: prosadit transparentnost a předvídatelnost růstu důchodů, včetně důchodů invalidních, navrhnout zvýšení základního výměru důchodů, zajištění kvalitního, bezpečného a dostupného systému sociálních služeb, každý kdo pracuje, má mít vyšší příjem než zdravý člověk dlouhodobě pobírající sociální dávky.

Vzdělávací systém by měl být flexibilní a moderní. Co nejvíce by měl rozvíjet potenciál žáků a studentů. Heslem je: „Vzdělávání je klíčem k prosperitě státu a jeho občanů.“

Ve volebním programu ANO vyjmenovává konkrétní cíle pro volební období 2017- 2021: lepší připravenost žáků a studentů pro život a pracovní kariéru, identifikace dispozic všech žáků propojených s kariérovým poradenstvím, individualizované programy rozvoje jedinců s mimořádným nadáním, aktivní využívání cizího jazyka, propojení žáků a studentů se zaměstnavateli během studia.

Cílem zdravotnictví je motivovat občany i zdravotníky k větší zodpovědnosti za vlastní zdraví, kvalitu a efektivnost. Jedním z bodů je např. zajištění zubařské péče (nedostatek zubařů), spravedlivé odměňování zdravotníků, dostupnost pohotovostních služeb, digitalizaci zdravotních karet, zaměření se na psychiatrické nemoci, léčebny dlouhodobě nemocných, zlepšení spolupráce mezi organizacemi podílejících se na zdravotní péči.

Kultura je neodmyslitelnou částí našeho života, kdy jedním z hlavních bodů je převedení agendy financování církví pod Ministerstvo financí, zahrnout pod Ministerstvo kultury i cestovní ruch, přijmout Zákon o veřejné kulturní instituci, což bude také zdrojem financí.

Ve sportu jako u většiny politických stran zahrnuje program rozvoj mládeže, podporu reprezentace, výstavba sportovišť, přístup veřejnosti na sportoviště a jejich modernizace (Volební program ANO 2011, 2017).

3.5 **Komunistická strana Čech a Moravy**

Tato strana má dlouhou historii, ač ne úplně příznivou. Používá se zkratka KSČM. Tato strana je socialistická, patří mezi strany levicové. Ve svém znaku má tato strana dvě třešně, což má kořeny z francouzského lidového povstání. Nejznámější je asi vítězství ve volbách v roce 1946 (po 2. Světové válce a následný komunismus trvající až do roku 1989, strana se nazývala pouze KSČ. V současné době klesá neustále počet členů této strany. KSČM je strana, která hájí zájmy sociálně slabých. Ještě v dnešní době se strana nezbavila spojení s totalitním režimem.

Volební program pro volební období 2017-2021 obsahuje volební manifest, který promlouvá k lidem a klade důraz na mír ve světě, spravedlivost a bezpečí doma. V úvodním odstavci se zabývá obranou českého národa-řešení příčin migrace, zajištění bezpečnostních sborů, ukončení členství v NATO, zavedení branné a vlastenecké výchovy.

Další odstavec je věnovaný sociální spravedlnosti a úctě k práci, kdy má mít každý právo na práci a spravedlivou odměnu, minimální mzda má být 50% průměrné mzdy, zavedení kvalitního pracovního práva, pomoc zdravotně postiženým osobám, zavedení jedné státní zdravotní pojišťovny, zlepšení sítě zdravotnických zařízení, právo na slušné bydlení-výstavba obecních a družstevních bytů, zabezpečení kvalitního vzdělávání, podpora rodin s dětmi a dostupnost kulturního, sportovního a volnočasového vyžití.

Co se týká ekonomiky, razí KSČM heslo-„ekonomika pro lidi“. Jejich cíle jsou: vlastnictví státu v klíčových oblastech ekonomiky, založení komerční banky pro financování národních, krajských a obecních projektů, podpora vědy, výzkumu, vývoje, propojení vysokých škol s podniky, daňová úleva pro lidi s nižšími příjmy, cenově dostupná energie pro domácnosti, podpora národních dopravců.

V rámci přírody se tato strana bude snažit udržet dlouhodobě udržitelnou kvalitu života v návaznosti na lidskou soudržnost, zastavit ničení krajiny, postihovat podniky a domácnosti, které znečišťují ovzduší, udržitelný rozvoj pro těžbu nerostného bohatství, rozvoj zpracování odpadků.

V odstavci věnovanému demokracii a právu se dozvíme cíle jako v omezení bruselské byrokracie, zamezení rozšiřování ekonomické, politické a mediální korupci a klientelismu ve veřejné správě, prosazování zákona o obecném referendu.

Dále jsou ve volebním programu rozpracovány do více bodů každé téma, kterými se zabývají, ale pro tuto práci stačí následující výčet.

(Volební program KSČM, 2017)

3.6 TOP 09

TOP 09 je politická strana, která vznikla v roce 2009. Zkratka TOP představuje zkratky slov tradice, odpovědnost, prosperita a 09 znamená rok vzniku strany. Je to strana proevropská. TOP 09 je stranou liberálně konzervativní, středopravicovou.

Tato strana má 9 priorit pro úspěšnou zemi: zůstat v Evropské unii a NATO, bojovat proti korupci a hospodářské kriminalitě, zabezpečit důchody, odpovědná a prosperující ekonomika, spravedlivé podnikatelské prostředí, moderní stát a snížení byrokracie, důsledná transparentnost a spravedlivost veřejných zakázek, fungující zdravotnictví a moderní vzdělávání.

Jejich volební program pro volby 2017 je velmi přehledný, v každém tématu se volič dočte, co chtějí prosadit a co nepřipustí. Prvním tématem je vzdělání, věda a výzkum. Chtějí zavést vysokou profesionalitu ve vzdělávání, takže zlepšení podmínek pedagogických i nepedagogických pracovníků ve školství, zavést systém půjček a grantů na studium na vysoké škole, umožnění vysokým školám zavést školné, zvýšit odpovědnost rodičů vůči škole. Dále bude podporována pohybová aktivita dětí, financování sportu.

Oblast sociálně-soudržná společnost zahrnuje oblast sociální politiky a zdravotnictví. V sociální politice se budou snažit znovu otevřít diskusi o důchodové reformě, zavést částečné úvazky, práci z domova, aby skloubili pracovní a rodinný život, zamezit zneužívání sociálního systému, zlepšení zdravotně sociální péče v domácím prostředí.

V oblasti zdravotnictví je potřeba posílit prevenci způsobu zdravého života, zlepšování efektivity poskytování zdravotní péče jako např. posílení kompetencí lékařů, sester v souladu s jejich vzděláváním, elektronizace zdravotnictví. Cílem je také zlepšení postavení zdravotníků-zvyšování mzdy, zajištění dostatku personálu.

Další částí je bezpečí a zahraniční politika, kde se budou snažit o navrácení ČR do pozice zastávce lidských práv, demokratizace a transformační politiky. Rozvíjet politickou a ekonomickou spolupráci, hlavně se sousedními zeměmi, navýšit prostředky na transformační aktivity a humanitární pomoc, chtějí zůstat v NATO. Co se týká Evropské unie, bude se ČR pod vládou TOP 09 podílet na rozvoji EU, snažit se o co nejrychlejší vstup do eurozóny, minimalizovat dopady brexitu, především na české občany žijící v Británii. V žádném případě není TOP 09 pro vystoupení z EU. V rámci obrany ČR se bude snažit snížit riziko islámského extremismu, který tvoří dominantní podhoubí pro teroristické aktivity v Evropě.

V rámci hospodářství mezi priority patří např.: zvyšování příjmu pracujícím, efektivní využívání evropských fondů k růstu ekonomiky, zamezit zvyšování daní, zrušení EET, podpora malých a středních firem. TOP 09 se bude také snažit o energetickou úsporu.

V rámci dopravy se pokusí uvést každý rok do provozu 70 km dálnic, zrychlit rekonstrukce silnic 1. třídy, realizaci železničních spojů.

Dále se program věnuje modernímu státu, což znamená digitalizaci, kde chce vytvořit rozvoj eGovernmentu pro občany, zavedení elektronických voleb, všechny smlouvy nad 50 000 budou veřejné.

Dále jako i jiné strany se bude snažit o rozvoj evropské kultury, kterou chce zavést na všechny školy a starat se o životní prostředí.

(Volební program TOP 09, 2017).

3.7 **Občanská demokratická strana**

Zkratka této strany je ODS. Vznikla v dubnu roku 1991. Zakladatelem této strany je Václav Klaus. Předchůdcem této strany je Občanské fórum, je to česká strana liberálně konzervativní a je členem Evropské demokratické unie. Hesla této strany jsou: nízké daně, nezadlužená budoucnost, veřejné finance, podpora rodin s dětmi a sociálně potřebným, snížení byrokracie, účelný sociální systém, uvolnění podnikání, bezpečný stát a transatlantická vazba.

Jejich volební program je také velice přehledný, najdeme u každého tématu, co strana zavede, co zruší a co prosadí.

První strana se týká daní, kdy zavedou jednoduché a jednotné přijímání daní z příjmů a odvodu zdravotního a sociálního pojištění na jednom formuláři, pouze dvě sazby DPH- na potraviny (10%) a na ostatní zboží a služby (19%). Zrušit chtějí daň z nabytí nemovitosti a silniční pro osobní automobily.

Tato strana je pro svobodné podnikání a její kroky jsou např. zavedení paušální daně, stát se živnostníkem na internetu, chce zrušit EET, podporu investic pro malé a střední podniky, nechat rozhodnutí na restauracích, zda budou kuřácké či ne.

ODS je pro zavedení digitálních technologií do veřejné správy, povede to k ušetření času občanů. Nemůžou ale tyto agendy vést k šmírování. ODS je pro zavedení digitalizace a eGovernmentu. Chce zavést jednotné inkasní místo, jednoduché přiznání daně z příjmu podané na internetu, jednodušší cesta k výpisu z trestního rejstříku a informace o stavu bodů řidiče, chtějí zavést vysokorychlostní přístup k internetu na celém území ČR.

Ve vzdělávání chce ODS zrušit povinnou inkluzi, zrušit „pamlskovou“ vyhlášku, dále chtějí prosadit průměrný plat učitele na 35 000 Kč, méně papírování ředitelům škol, povinnou maturitu z českého jazyka, cizího jazyka a matematiky, jednodušší školský zákon.

Pro spokojený život musí být v zemi bezpečno. Každý kdo chce sloužit naší zemi má dostat šanci. Zavedení dobrovolného školení krizové situace a první pomoci, boj s drobnou kriminalitou. Chtějí prosadit odmítnutí povinných kvót pro uprchlíky, příprava integrovaného záchranného systému na boj proti terorismu, modernizaci armády, lepší vybavení dobrovolných hasičů.

Co se týče zahraniční a evropské politiky, prosazuje ODS realismus, pragmatismus, orientaci na výsledky a ctí tradice a hodnoty. Za hodnotné považuje členství v EU a NATO. Chtějí zavést zodpovědnou a důslednou přistěhovaleckou politiku (někteří cizinci jsou pro ČR přínosem, někteří ne), chtějí zrušit povinnosti přijmutí eura. Chtějí odmítnout legislativu, která je v rozporu se zájmy ČR nebo alespoň se o to snažit.

V dopravě se můžeme těšit na elektronické dálniční známky, možnost vyřízení všech dopravních úředních úkonů online, jednodušší a lepší bodový systém, větší konkurenci v železniční dopravě, což přinese lepší služby.

Rodina je základ státu. V oblasti rodiny a sociální politiky ODS zavede: opatření proti zneužívání sociálních dávek, daňové úlevy lidem starajícím se o handicapovaného člena, několikastupňový model sociálního bydlení. Dále chtějí prosadit zvýšení mezd lidem v sociálních službách, zvýšení motivace k šetření na důchod, lepší financování sociálních služeb.

Ve zdravotnictví nabízejí jednodušší vzdělávání lékařů a sester při zachování jejich kvality, kvalitní domácí péče, zrušení nadbytečné byrokracie, další rozvoj špičkové medicíny, dostupnost praktických lékařů, zubařů a pediatrů, spolupráce zdravotnické a sociální péče.

Kultura by měla být dostupná široké veřejnosti. Měla by být zavedena spolupráce mezi ministerstvy-školský a kultury (kulturně vzdělávací akce pro žáky a studenty).

V zemědělství se můžeme dočkat podpory produkce kvalitních českých surovin, podpory farmářského trhu, lepší doprava na venkově a růst infrastruktury na venkově a tím zamezit vylidňování. Na venkově se ODS také snaží šetřit životní prostředí.

(Volební program ODS, 2017)

3.8 Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

Zkratka této strany je KDÚ-ČSL. Jedná se o křesťanskodemokratickou konzervativní stranu založenou na křesťanských hodnotách a principech. Mezi tyto hodnoty patří pravdomluvnost, nedotknutelnost soukromého majetku a pomoc potřebným. Patří mezi jednu z nejstarších stran. Původní název až do roku 1992 byl Československá strana lidová, která byla založena roku 1919.

Jejich program klade důraz na tři tradiční hodnoty: zodpovědnost za sebe a svou rodinu, solidaritu a úcta k našemu domovu. Hned první téma-rodina nám slibuje daňové zvýhodnění pro rodiče, kteří pracují, budování bydlení pro mladé rodiny a seniory, které jim bude finančně dostupné.

Tato strana chce připravit půdu pro přijetí eura, budou prosazovat zrušení EET u malých podnikatelů, podpora menších středních podniků.

Ve vzdělávání se bude zvyšovat plat učitele, aby byl motivován k dalšímu vzdělávání, zachovají speciální školy, podpora mimořádně nadaných studentů, snížení byrokracie ve školství, chtějí zavést předmět „Praktická připravenost pro život“, garance bezplatného studia na vysoké škole v případě dokončení studia v řádné době, prosadí více peněz na sport.

Také nám tato strana slibuje dlouhodobé předcházení nezaměstnanosti, zvyšování minimální mzdy do výše maximálně 40% průměrné mzdy, dostupnost sociálních služeb. K řešení migrační vlny se konkrétně program nevyjadřuje, odkazuje nám jen to, že ji chtějí snížit, budou spolupracovat s dalšími zeměmi EU.

V rámci ochrany bezpečnosti chtějí zavést zájmové činnosti připravující na krizové situace, podpora zapojení Armády ČR do NATO, chtějí zefektivnit a zrychlit pořizování vojenského materiálu, budovat pohraniční a pobřežní stráž EU.

O zahraniční politice má tato strana následující vize: prosazování zájmů ČR v EU, prohloubení spolupráce v USA v oblasti vědy, výzkumu, inovací průmyslu, chtějí pokračovat v ochraně demokracie, lidských práv a práv menšin, podpora spolupráce zemí Visegrádské čtyřky.

I doprava by se měla zlepšovat. Chtějí odvést dopravu z měst, minimalizovat důsledky z uzavřených silnic (zlepšit informovanost o uzavírkách, atd.), vybudování nových železničních tratí a modernizaci stávajících, zavedení bezpečnostního programu REPADO (eliminace rizikových řidičů), podpora cyklistické dopravy.

V tématu komunální záležitosti a veřejná správa se můžeme dočíst: dobudování čistíren

a kanalizací odpadních vod v malých obcích a modernizace starých, zachování policejních služeben v obcích, podpora pojízdných prodejen, zavést, aby i v odlehlých částech byl dojezd zdravotnické služby a hasičů v zákonné lhůtě, zavést aby mohl občan se státem komunikovat elektronicky, jednotné ID (místo cca 30 dalších dokladů).

I ve zdravotnictví je potřeba mnoha změn. Zájmy KDU-ČSL jsou: zlepšení pracovních podmínek zaměstnanců, změny ve vzdělávání lékařů a sester, zaměření na nedostatek lékařů a sester, nalezení dalších finančních zdrojů, elektronizace zdravotnictví (recept, zdravotní knížka, různé přenosy zdravotních zpráv mezi lékaři,...), podpora medicínského výzkumu, podpora prevence nemocí.

Několik bodů se týká i kultury a životního prostředí. I u kultury se bude snažit ve spolupráci se školstvím rozšířit mediální výchovu. V rámci životního prostředí se bude snažit o maximální ochranu.

(Volební program KDU-ČSL, 2017)

4 POSTOJE A ADOLESCENCE

V této kapitole se budeme nejprve zabývat pojmem postoje, následující kapitola je věnovaná charakteristice postojů. Jelikož se tato práce zabývá žáky středních škol, především 3. a 4. ročníku, kdy se jedinec nachází v období adolescence, je nutné si toto období charakterizovat a dozvědět se, jaké jsou zájmy adolescenta a kdo jej nejvíce ovlivňuje. Jak uvádí téměř každá literatura, postoje souvisejí s hodnotami, proto se poslední část této kapitoly věnuje postojům a hodnotám.

4.1 Definice pojmů

Do sociologie a sociální psychologie tento pojem zavedli Florian Witold Znaniecki a William Isaac Thomas, kteří byli představitelé chicagské školy (Heller, 2014, s. 22). Poprvé ale byl použit již Ch. Darwinem r. 1876 a dále při tělesných reaktivních pohotovostí při výzkumech Wurzburgské experimentální psychologické školy.

Postoj je mentální a nervový stav pohotovosti, který je organizovaný zkušeností, vyvíjející direktivní nebo dynamický vliv na odpovědi individua vůči všem objektům a situacím, s nimiž je ve vzájemném vztahu.

Pojem postoj (attitude) definuje Hartl (2015, s. 442): „*sklon ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace a na sebe sama.*“ Postoje má každá osobnost. Odvíjí se od sklonů a zájmů každého z nás. Jako dovednosti a vědomosti je získáváme během celého našeho života, hlavně socializací a vzděláváním. Postoje můžeme měřit kvantitativně pomocí škál či analyzovat obsahově podle vztahu k uspořádání hodnot.

Hartl (2015, s. 442) uvádí různé dělení hodnot a jejich protipóly:

1. Citové, poznávací
2. Kladné, záporné
3. Verbální, neverbální
4. Skryté, zjevné
5. Silné, slabé
6. Soudržné, nesoudržné
7. Vědomé, nevědomé
8. Individuální, skupinové
9. Stálé, proměnlivé, aj.

Geist (2000, s. 187) ve svém Psychologickém slovníku uvádí, že se jedná

o mezidisciplinární pojem, který se používá v psychologii i sociologii. Význam tohoto pojmu se odlišuje podle autora a postoj je definován od fyziologického pojetí, přes (neo) behavioristické, kognitivní, atd., až po psychoanalytické pojetí.

W. I. Thomas a F. Znaniecki in Geist (1927, s. 187) uvádějí, že postoje jsou závislé na sociálních hodnotách a naopak. Uvádějí, že jaký bude postoj, závisí na tom, jestli člověk reaguje pozitivně či negativně na nějakou sociální hodnotu. Postoj tedy závisí na individualitě člověka, protože každý na určitý jev, věc, aj. má jiný názor a hierarchie hodnot se u každého liší.

Dle autorů jako je C. T. Morgan, E. J. Chave, L. L. Thurstone je postoj docela trvalý. Projevuje se téměř stejnou reakcí na podobné situace na základě zkušenosti a vztahů individua k faktům vnitřního i vnějšího prostředí.

4.2 Charakteristika postojů

Postoj má tři části: kognitivní, afektivní a akční. Jsou také rozlišovány tři druhy postojů, kdy součástí každé složky je cit individua.

1. Mínění (smýšlení, přesvědčení, názor) – verbalizované postoje
2. Akční postoje (projevované i neverbálně jednáním individua)
3. Spontánní verbální postoje

U postojů může také dojít k jejich změně. Snadněji ovlivnitelné jsou postoje, které jsou neutrální nebo ambivalentní. Často nás ovlivňují prostředky hromadné komunikace, především internet, různé reklamy, televize atd. Jeden z největších vlivů má referenční skupina (skupina, se kterou se jedinec ztotožňuje). Dále změnu postoje ovlivňuje např. přemlouvání, diskuze, racionální a emocionální argumentace. Aby nedošlo k tzv. bumerangovému efektu, je důležité, aby změna přišla pozvolně. Nejprve by měl být postoj neutrální, až poté protikladný.

Postoje získáváme ze specifické zkušenosti, sociální komunikace, z různých modelů (napodobování-identifikace nebo odvozování), institucionálních faktorů (náboženské, politické aj. instituce či organizace).

Znaky postojů:

1. *Extrémnost* – naprosto pozitivní nebo naprosto negativní postoj, extrémní postoje nebývají tolik obvyklé, pokud se objeví, jsou odolné vůči změně postoje
2. *Multiplexita* – postoj je jednoduchý nebo mnohotvárný, tedy založený na jednom nebo více poznatků. Jednoduché postoje jsou náchylnější ke změnám

3. *Konzistence* – soudržnost komponent kognitivity, emotivity a aktivity
4. *Interkonexe* – spojitost mezi jednotlivými postoji, čím jsou na sobě postoje závislejší, jeden ovlivňuje druhý, tím jsou trvalejší
5. *Konsonance postojového trsu* – tzv. shodnost postojů, kdy shodné postoje se mohou navzájem podporovat a jsou tudíž také odolnější
6. *Síla a množství potřeb* – pomocí postojů jsou uspokojeny určité potřeby jedince (např. pocit jistoty, pocit sebehodnocení, atd.)
7. *Vztažné hodnoty* – postoje souvisí spolu s hodnotami jedince, jsou to postoje, které mají pro jedince význam

Důležité je, že nejsou vrozené, ale zkušenostní. Nejsou izolované, tvoří soustavu, komplex, kdy různé postoje nabývají menší či větší váhy, podle hodnoty, kterou mají v postojovém i hodnotovém systému osobnosti. Faktory, které ovlivňují hodnoty a samozřejmě i postoje jsou: předsudky, emoce, afekty, sklony, mínění, postoje jiných osob, hromadná komunikace, sociální vztahy, atd. (Geist, 2000, s. 188).

Autoři Garrison a Magoon rozdělují postoje do 5 kategorií, což jsou postoje emocionální, intelektuální, akčně orientované, symetrické a ego obranné. Postoje těchto autorů jsou přiřazeny podle vývoje hodnot v období člověka.

Další autorka Atkinson (2003, s. 616-622) se také zabývá postoji z psychologického hlediska, kdy postoj zařazuje do oblasti emoční. Přiřazuje jim určité funkce:

1. Instrumentální funkce - postoje užitečné, hledající prospěch
2. Znalostní funkce - postoje na obecném světovém názoru
3. Hodnotová funkce - postoje, které se odráží o hodnotové orientace konkrétního jedince
4. Ego obranná funkce – postoje, které vycházejí z obrany vůči osobám, které nesou negativní prvky

Zobecnující charakteristiku postojů udává Vávra (2006) in Pospíšilová (2010) s. 172:

„Nedá se říci, že by všechny definice popisovaly to samé, ale jsou mezi nimi významné shody. Postoje jsou relativně stabilní, naučené, jsou vlastně (emocionálním) hodnocením určitých objektů nebo jednání a organizují jednání k těmto objektům. Některé zdůrazňují vztah k jednání, jiné takový přímý vztah odmítají. Některé zdůrazňují vícesložkovou postoj – to, že se skládá jak z hodnocení, tak emočních pocitů, tak i způsobů jednání vůči objektu postoje. Určení toho, co vlastně postoj je, rozhodně není nic jednoznačného a pokud jich položíme více vedle sebe, dostane se nám možná určitého intuitivního uchopení, ale ničeho víc. Postoj je vědeckou konstrukcí, což samozřejmě není samo o sobě nic negativního, ale je potřeba na to pamatovat.“

4.3 Adolescence

Jelikož se v této práci zabýváme postoji žáků středních škol, je důležité si charakterizovat toto období jedince a také se snažit naznačit, co v tomto období jedince ovlivňuje a kdo jej ovlivňuje nejvíce. Hodnoty dospívajícího jedince jsou uvedeny v další podkapitole.

Jedinec se nachází ve fázi vývoje, která se nazývá adolescence. Zabýváme se žáky 18-19 let, což je tzv. pozdní adolescence.

Je to fáze v lidském životě, kdy je důležitým úkolem, aby jedinec dosáhl zralé a kultivované osobnosti. Jedním z procesů v tomto období je tzv. personalizace či individualizace, kdy dochází k uvědomění, restrukturalizaci a upevnění nové osobité struktury cílů, postojů, hodnot a projevů. Druhým procesem je socializace a kultivace, kdy probíhají procesy jako příprava a volba povolání, nezávislost na rodině, rozvíjí se empatie s vrstevníky, počínají heterosexuální vztahy. Člověk se také musí vyrovnat s určitými jevy jako je např. tlak společenských norem. Jedinec by si také měl vytvořit svůj vlastní životní projekt. Vytváří se soustavy postojů, ideálů a hodnot, o které se pak opírá rozhodování osobnosti (Čačka, 2000, s. 229-230).

4.3.1 Socializace v období pozdní adolescence

Na jedince se pohlíží stále více jako na dospělého, tudíž se od něj očekává určité chování a zodpovědnost. Významný mezník je 18. rok života jedince, kdy dochází k zletilosti. Jedinec je způsobilý k právním úkonům. Dochází ke změnám, jako je např. může uzavřít manželství, stane se voličem, je způsobilý k právním úkonům, aj. Pozdní adolescence, tedy asi od 15 let do 20 let je charakterizována jako nestabilní, proměnlivé období. Mění se tedy také jeho postoje, hodnoty, názory. (Vágnerová, 2012)

Jak uvádí Vágnerová (2012, s. 395- 452) dospívající je součástí následujících sociálních skupin, které ho ovlivňují:

1. Rodina

Role rodiny se významně mění. Adolescent ale potřebuje rodičovskou podporu jak emočně, tak i při poznávání a vstupování do sociálního světa. Zdrojem opory se stává vrstevnická skupina a může tedy nastat, že adolescenti odmítají vše, co rodiče řeknou. Dochází tedy tzv. autonomii dospívajícího, kdy již netráví spolu s rodiči tolik času jako doposud. Dospívající se stávají tedy samostatnější a jsou schopni si mnoho věcí sami zařídit. Dochází k neshodám s rodiči, které ale ke konci tohoto období opět klesá. V tomto období je

tedy důležité, aby si rodiče uchovali u jejich dítěte autoritu. Adolescenti na rodičích oceňují především upřímnost a spolehlivost.

Názory, hodnoty a postoje se snaží adolescenti najít lepší než ty, které prosazují rodiče. Hodnoty rodičů jim přijdou zastaralé, a proto hledají jiné, nové, které konzultují a vyznávají společně se svou vrstevnickou skupinou. Hodnoty se upevňují především zkušeností. Postoje rodičů a adolescentů se v tomto období liší.

2. Škola

Po absolvování základní školy si žák vybírá střední školu. Výběrem školy se připravuje na budoucí povolání a zajišťuje si určitou sociální roli ve společnosti. Adolescent tráví ve vzdělávací instituci spousty času, a proto také od pracovníků ve škole přejímá různé názory, postoje a hodnoty. Každý adolescent je jiný, ale převládá především takový, který školu nebere vážně a to platí především na učňovských oborech.

Ve škole jsou rozvíjeny především schopnosti, dovednosti a postoje, které považuje společnost za důležité. Někdy se stává, že adolescent tyto hodnoty nepřijme a chce žít odlišně, odmítne vzdělávání jako hodnotu majoritní společnosti.

3. Vrstevnická skupina

Ustupuje rodina a stále větší význam má pro adolescenta vrstevnická skupina. Má spolu s touto skupinou stejné nebo podobné názory, hodnoty i postoje. Spolu se členy této skupiny získává zkušenosti, společně experimentují s řešením různých problémů. Většinou bývá napodobován nejsilnější ze skupiny, který ostatní ovlivňuje více než dospělí. V této skupině dochází k porovnávání postojů, hodnot, chování, názorů s ostatními členy. Tyto hodnoty, chování, postoje a názory se u každé skupiny liší, některé jsou pozitivní a některé negativní. Pokud jsou negativní, snaží se rodiče svého potomka od této skupiny separovat, což bývá velice obtížné.

4.4 Postoje a hodnoty

Věda, která se zabývá hodnotami, se nazývá axiologie. Zkoumá jejich povahu a původ.

Pojem hodnota se liší v závislosti na tom, z jaké vědy je na něj pohlíženo. My se budeme zabývat následujícími definicemi, které vycházejí s psychologie, sociologie nebo také filosofie.

Pojmy jako postoj, hodnota a potřeba spolu úzce souvisí a jsou na sobě závislé.

Za hodnotné pokládám to, co potřebuji, podle toho tedy zaujmu určitý postoj k dané věci. Každý jedinec má určitý hodnotový systém.

Hartl (2015, s. 192) definuje hodnotu jako vlastnost, kterou jedinec k vybranému objektu, situaci, události nebo činnosti přisuzuje v souvislosti s uspokojováním jeho potřeb. Hodnoty vznikají socializací, tedy v průběhu celého našeho života.

Kučerová (1996, s. 67) mluví o hodnotách jako: „*hodnot nabývají různé jevy ve vztahu k lidským potřebám, hodnoty člověk objevuje, hlavně však vytváří. Vztažností k našemu životu se pak tyto jevy i výtvořiny stávají hodnotami.*“

Hodnoty vznikají hodnocením, což se dá definovat, že volíme mezi kvalitami, vybíráme, dáváme přednost a odmítáme na základě určitých kritérií, standardů a vzorců (Kučerová, 1996, s. 68-70).

Existují hodnoty, které mají význam v průběhu celé historie, jsou to hodnoty, které by měla akceptovat celá společnost, především hodnoty týkající se morálky.

Hodnoty se také mění podle věku, jiné hodnoty bude mít adolescent a jiné člověk na sklonku života, jak uvádí Prunner. A kdo tedy tyto hodnoty vytváří? Je to společnost a jedinec se poté rozhodne, jaké hodnoty přijme a vytvoří si svůj vlastní hodnotový systém.

4.4.1 Vývoj hodnotové orientace u mládeže

Některé výzkumy ukazují, že hodnotový žebříček u mládeže a dospívajících je docela podobný. U mládeže jsou v popředí především hodnoty přátelství, volný čas a cestování. V otázkách společensko-politických roste pragmatismus a výskyt typu jednání označované jako „účelově racionální“. Což znamená, že jedinec jedná na základě účelové prospěšnosti a ne na základě svých hodnot (Sak, 2004, s. 9-21).

Výzkumy také poukazují na to, že roste význam vzdělávání, majetku, úspěšnosti v zaměstnání, platu, uspokojování zájmů, svobody.

Mládež (15-18 let) je skupina, která klade velkou hodnotu majetku. Vysoký význam mají také hodnoty, jako jsou: láska, přátelství, zájmy, koníčky, podnikání, svoboda. Nejmenší význam je kladen hodnotám: rodina, být užitečný druhým lidem, politická angažovanost, zdraví a mír, životní prostředí (Kraus, 2006, s. 64-69).

Jak se vyvíjí tedy hodnotová orientace u dospívajících? Fontana (2003, s. 233-241) říká, že se hodnotová orientace u dospívajících vyvíjí jakoby ve dvou obdobích, které se nazývají konvenční a postkonvenční morálka.

V rámci konvenční morálky, které děti dosahují okolo 7-11 let, jedinec již cítí smysl pro povinnost a neorientuje se pouze na sebe, ale upřednostňuje skupinu. Nejprve se chová tak, aby se zavděčil okolí, aby s ním tzv. splynul a nevyčníval. Také je ochoten se vzdát vlastního prospěchu pro druhé. Chová se tedy tak, aby se zavděčil pro něj důležitým osobám. Později začne vnímat autoritu, dítě ví, že má určité povinnosti.

Postkonvenční morálka je v období jedince okolo 12 roku. Nejprve se neustále rozvíjí smysl pro povinnost, kdy se rozvíjí také spravedlnost. Jedinec racionálně uvažuje o pravidlech. Klade si otázky typu: Dají se pravidla změnit? Proč společnost přijímá právě tyto pravidla? (Cakirpaloglu, 2009, s. 89).

Hodnotový systém u mladého člověka se neustále vyvíjí. Neustále si vytváří svůj hodnotový žebříček díky střetům ve svém životě s různými zažitými situacemi, řešením různých problémů, střetem s různými lidmi, atd. (Kraus, 2006, s. 59).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 POSTOJE ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL VOLBÁM DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017 NA VYŠKOVSKU. VOLBY NANEČISTO.

5.1 Charakteristika výzkumu

Ve své diplomové práci se zabývám tématem voleb. Pro aktuálnost tématu především voleb do Poslanecké sněmovny. V teoretické části jsou zmíněny také výsledky minulých voleb. Praktická část se bude tedy zabývat volbami nanečisto u žáků středních škol a jejich postoji k volbám. Součástí je také srovnání výsledků voleb žáků SŠ s oficiálními výsledky voleb do Poslanecké sněmovny 2017. Výzkum bude prováděn metodou dotazníkového šetření a bude se skládat ze dvou částí. První část bude elektronická, průzkum veřejného mínění, kdy budou žáci „volit“ stranu, tzv. volby nanečisto. Druhá část bude zjišťovat postoje žáků k volbám, kdy bude použit dotazník v tištěné podobě.

5.2 Výzkumný cíl

Cílem této práce je analyzovat postoje žáků středních škol na Vyškovsku k volbám a zároveň srovnat výsledky voleb těchto žáků s výsledky celkové populace ČR.

(Dále v práci nalezneme také tabulku s výsledky voleb na Vyškovsku i v celé České republice právě pro srovnání.)

5.2.1 Výzkumné otázky

- Jaké jsou výsledky voleb studentů bývalého okresu Vyškov u voleb do Poslanecké sněmovny?
- Jaké jsou postoje žáků k volbám?
- Jaká je informovanost žáků o volbách?
- Do jaké míry se zajímají žáci o ideologii stran a jejich program?

5.2.2 Výzkumné hypotézy

H1: Žáci středních škol se nezajímají o politické dění (tedy i o volby) a kladou mu v žebříčku hodnot jedno z nejnižších postavení.

H2: Žáci se domnívají, že není důležité se voleb účastnit a neovlivnilo by jejich účast ani hlasování přes internet.

H3: Voleb do PS se chce zúčastnit méně než 15% dotazovaných žáků.

H4: Žáci se nezajímají o programy politických stran, jsou ovlivněni především reklamou.

5.3 Výzkumný soubor

Výzkumný vzorek byl vybrán metodou stratifikovaného výběru. Výzkum byl prováděn v Jihomoravském kraji, v okrese Vyškov, jelikož předpokládám, že zde budu i pracovat a budu moci pak s výsledkem této práce dále pracovat.

Oslovila jsem o spolupráci střední školy a učňovské obory v okrese Vyškov- Integrovaná střední škola Slavkov u Brna, Střední škola ekonomiky a podnikání Vyškov, Gymnázium a střední odborná škola zdravotnická a ekonomická Vyškov, Gymnázium a obchodní akademie Bučovice a Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Vyškov Sochorova. Celkem bylo osloveno pět škol. Některé jsou ale sloučené jako např. Gymnázium a střední odborná škola zdravotnická a ekonomická Vyškov, což jsou tři školy. Dvě školy sloučené jsou Gymnázium a Obchodní akademie Bučovice.

Do výzkumu bylo zainteresováno 215 žáků. Dotazníků bylo ovšem důstojně vyplněno pouze 209, šest dotazníků jsme museli z výzkumu vyřadit, protože žáci tyto dotazníky nepovažovali za důležité i přes to, že je byli požádáni o pravdivé a vyplnění.

6 PRVNÍ ČÁST VÝZKUMU-VOLBY NANEČISTO

První částí výzkumu jsou volby nanečisto ve vybraných školách uvedených výše. Původním záměrem bylo ve školách, které mi vyhověly spolupracovat, zorganizovat volby nanečisto. Vybrali bychom společně s žáky volební komisi, vytvořili volební lístky, vybrali volební místnost a nachystali ji pro naše volby nanečisto. Každý by se mohl rozhodnout, zda volit bude či ne. Součástí by byla také diskuze, kdy bychom debatovali o tom, zda je důležité či není důležité volit a mnoho jiných otázek spojených s otázkou voleb.

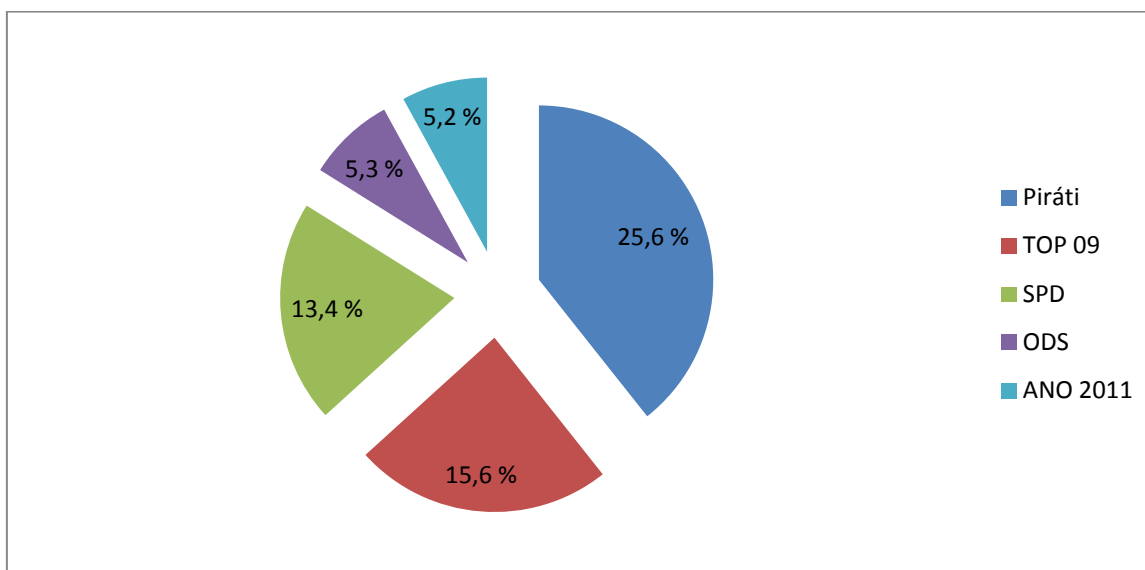
Zorganizování voleb by ovšem zasáhlo do výuky vybraných škol, popřípadě by se musel upravit rozvrh, dohodli jsme se s řediteli a učiteli na jiném řešení.

Učitelé spolupracujících škol v hodinách informatiky zadali odkaz mého průzkumu žákům, kde je součástí také prosba o vyplnění. Měli také možnost si na internetu vyhledat volební programy jednotlivých politických stran. Tato metoda byla rychlá a nezasahovala téměř do výuky na školách. Dotazníku neboli voleb nanečisto se účastnili žáci 3. a 4. Ročníků, protože žáci těchto ročníků mají většinou alespoň někteří 18 let, což je věk, kdy jedinec dosáhl na aktivní volební právo.

Pomocí webové stránky www.survio.com jsem vytvořila průzkum, kdy měli žáci zaškrtnout politickou stranu, kterou by volili. Byly zachovány všechny podmínky volebního práva i tajnost hlasování, jelikož se mi při vyobrazení zobrazili pouze odpovědi v procentech, které žáci zaškrtnuli.

6.1 Zjištěné výsledky

Graf č. 1- Výsledky volby nanečisto.

Celkově se z vybraných škol této ankety zúčastnilo 365 žáků. V grafu jsou vyobrazeny strany, které měly více jak 5 %, dostaly by se tedy očima studentů do poslanecké sněmovny. Velkou převahu, 25,6 % získala Česká pirátská strana. Na druhém místě s 15,6 % se umístila TOP 09. Dále pak následovala SPD s 13 %. Poslední dvě strany, které by se očima studentů dostaly do poslanecké sněmovny, jsou ODS s 5,3 % a ANO 2011 s 5,2 %.

Srovnání výsledků voleb

Tabulka č. 2- Srovnání výsledků voleb

	Studenti SŠ okres Vyškov	%	Výsledky okres Vyškov	%	Celkové výsledky ČR	%
1.	Piráti	25,6 %	ANO 2011	25,89	ANO 2011	29,64
2.	TOP 09	15,6 %	SPD	13,23	ODS	11,32
3.	SPD	13,4 %	ČSSD	12,24	Piráti	10,79
4.	ODS	5,3 %	KSČM	10,83	SPD	10,64
5.	ANO 2011	5,2 %	KDU- ČSL	9,10	KSČM	7,76
6.			ODS	9,01	ČSSD	7,27
7.			Piráti	8,04	KDU- ČSL	5,80
8.					TOP 09	5,31
9.					STAN	5,18

Zdroj: ČSÚ, 2017

6.2 Rozbor výsledků 1. části

Žáci, kteří se zúčastnili průzkumu, „Voleb nanečisto“ studentů SŠ okresu Vyškov, určili za vítěznou stranu, Českou pirátskou stranu s 25 %. Na druhém místě se umístila TOP 09 s 15, 6%, na třetím SPD s 13, 4%, dále následovala ODS s 5.3% , poté ANO 2011 s 5,2%. Jiné strany získaly do 5%, které jsme v naší práci neuváděli.

Jak je vidět z následující tabulky, do Poslanecké sněmovny by se dostalo očima studentů pouze pět stran, ale i přesto by byl nastolen tzv. multipartismus, což je stranický systém, kdy jsou ve vedoucí pozici dvou a více stran. Vidíme, že čím větší územní celek, tudíž i více voličů, znamená v našem případě více stran, které se dostaly nad hranici 5%.

Všechny strany, které „vyhrály“ u studentů, dostaly u oficiálních voleb také více jak 5%. Procenta hlasů jsou ale úplně odlišná od oficiálních voleb, u studentů vyhráli Piráti velkou převahou a ANO 2011, které vyhrálo oficiální volby, se u studentů dostalo na hranici 5 % pouze s minimální rezervou, až se dá říci, že nulovou. Rozdíl tedy mezi výsledky studentů a oficiálními výsledky voleb je odlišný, tradiční silné strany vyhrávající u oficiálních voleb získávají u studentů minimální % hlasu (ČSSD, KDU-ČSL).

Co může být důvodem odlišnosti výsledků mezi výsledky studentů a oficiálními výsledky voleb? Jedním z důvodů může být nízká účast mladých lidí u voleb, o politiku se totiž mladých v rozmezí 15-29 let zajímá pouze 43 % (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj).

Proč vyhrála u studentů právě Česká pirátská strana? Jejich program přímo cílí na studenty, tudíž to není velkým překvapením. Co zaujme také mladého člověka je především jejich program. Prosazují kontrolu moci a mocných-občan má právo vědět, jak zástupci občanů hospodaří s penězi a jak hájí jeho zájmy, obranu svobody, zjednodušení státu pomocí technologií atd. Dle mého názoru reagují na problémy, které jsou viditelné médií, které jsou pro mladého člověka velice důležitá.

I TOP 09 má blízké postoje vysokoškolským studentům, je to jediná pravicová proevropská strana, chtějí digitalizovat a zefektivnit státní správu, je pro ně důležitá demokracie, mají v plánu reformovat školství, podpořit začínající podnikatele a vložit peníze do kultury.

Na třetím místě se umístila SPD s Tomio Okamurou, kdy můžeme spekulovat, co mladé zaujalo, zda to nebyl právě aktuální boj proti islámu.

I tento rok proběhly studentské volby, které organizuje vzdělávací program Jeden svět na školách společnosti Člověk v tísni. Do projektu se připojilo 294 škol. Svůj hlas odevzdalo 40 068 studentů. Možnost volit měli studenti od 15 let. Největší počet hlasů získala Česká pirátská strana (24,52 %), druhé se umístilo hnutí ANO 2011 (11,88 %), dále pak TOP 09 (11,75 %), SPD (7,76 %), Strana Zelených (6,33 %). Dále by se do Poslanecké sněmovny dostaly také strany ODS (6,14 %) a Sportovci (5,21 %). (Jeden svět na školách, 2017)

7 DRUHÁ ČÁST VÝZKUMU-POSTOJE ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL K VOLBÁM DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017 NA VYŠKOVSKU

Druhá část výzkumu je zaměřena na postoje žáků středních škol bývalého okresu Vyškov k volbám. Metodou výzkumu byl zvolen dotazník, který byl vyplněn 215 žáky, ale použito jich bylo pouze 209, uvedeno výše v práci. Dotazník byl použit jak v papírové, tak v elektronické podobě, dle možností školy.

Ověřovali jsme či vyvraceli následující hypotézy:

H1: Žáci středních škol se nezajímají o politické dění (tedy i o volby) a kladou mu v žebříčku hodnot jedno z nejnižších postavení.

H2: Žáci se domnívají, že není důležité se voleb účastnit a neovlivnilo by jejich účast ani hlasování přes internet.

H3: Voleb do PS se chce zúčastnit méně než 15% dotazovaných žáků.

H4: Žáci se nezajímají o programy politických stran, jsou ovlivněni především reklamou.

7.1 Dotazník

Dotazník je často užívanou metodou při pedagogickém výzkumu. P. Gavora (2000) in Chráska (2016, s. 158) definuje dotazník jako: „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.*“ Pomocí dotazníku zkoumáme jak jevy vnější (př. názory učitelů na zaváděná organizační opatření) a jevy vnitřní (př. postoje, které zkoumáme v této diplomové práci. Pomocí dotazníku se získávají údaje hromadně (odpovídá velké množství lidí). Za poměrně krátký čas se získá velké množství informací.

Dotazník obsahuje předem připravené otázky, které musí být: pečlivě formulovány, promyšleně seřazeny a na které respondent (tázaná osoba) odpovídá v písemné podobě. Mezi základní pojmy dotazníku, které udává (Gavora, 2010, s. 121) patří respondent, což je osoba vyplňující dotazník, jak je zmíněné výše. Dále jsou to otázky, což jsou prvky dotazníku, které se občas označují jako položky. Rozdíl mezi otázkou a položkou spočívá v tom, že položku je vhodnější používat, pokud má výrok oznamovací formu, otázka při tázací formě. Posledním pojmem je administrace, což je zadávání dotazníku.

7.2 Struktura dotazníku

Dotazník má jasně danou strukturu. Výzkumnou otázku musíme nejprve rozdělit do několika okruhů a teprve potom můžeme tvořit položky, otázky v dotazníku (Gavora, 2010, s. 122).

Většinou má dotazník tři části. Vstupní část obsahuje hlavičku (kdo dotazník zadává), vysvětluje cíle dotazníku, někdy zde nalezneme význam odpovědi respondenta, tedy motivaci k vyplnění. Dále zde nalezneme pokyny k vyplnění. Druhá část se skládá z konkrétních otázek dotazníku. Umístění položek není náhodné, otázky by měly být uspořádány podle daných kritérií. (kritéria nalezneme dále v práci). Poslední část obsahuje poděkování.

7.1.1. Kroky při konstrukci dotazníku

Na první pohled se zdá, že se takový dotazník lehce vyhotovuje, ale příprava dotazníku je docela náročná. Gavora (2010, s. 132) uvádí jednotlivé kroky při konstrukci kvalitního dotazníku:

1. Ujasnění cíle. Nejprve si vytyčte, co chcete zjistit a kdo bude respondent. Také je důležité vymežit, zda bude dotazník anonymní, či ne.
2. vytyčit si témata a logicky je uspořádat.
3. vytvořit otázky ke každému tématu, ke každému tématu bychom měly vymyslet alespoň 2-3 otázky.
4. dalším krokem je zjistit, zda lidé rozumí otázkám. Nesrozumitelné výrazy a otázky je nutné přeformulovat.
5. Po opravení dotazníku jej znovu předložte osobám a upravte nesrozumitelné položky.
6. vytvořte grafiku dotazníku.
7. Udělejte tzv. předvýzkum. Otestujte dotazník na malém počtu osob a zeptejte se a pozorujte, zda nebyli osoby unavené, zda byl dotazník zajímavý, atd.
8. Pokud je vše správné, proved'te výzkum.

7.3 Požadavky na konstrukci dotazníku

Chráška (2007, s. 169) uvádí zásady, pravidla, která bychom měli dodržovat při sestavování dotazníku:

- Položky musí být jasné a srozumitelné (respektujeme věk, vzdělání, atd. respondentů)
- Položky musí být formulovány jednoznačně, zabráníme mnohoznačnému významy položek

- Zjišťujeme jen nezbytné údaje, které nezískáme jiným způsobem, dotazník by neměl být příliš dlouhý
- Položky nemají být napovídající (nesmí napovídat, jak mají být zodpovězeny)
- Důležité je, aby respondenti byli ochotni spolupracovat. Motivaci můžeme navodit již v úvodu, že vysvětlíme smysl a potřebu tohoto dotazníku, k čemu poslouží. Nevhodné je pokládat otázky, ke kterým musíme dohledávat informace, studovat dokumenty, atd.
- Pokyny k vyplnění musí být jasné.
- Dotazník musí být konstruován tak, aby údaje bylo snadné třídit, zpracovávat.
- Důležité je také, jak jsou položky utříděny. Dáváme přednost psychologickému uspořádání. Nejvíce důležité otázky umístíme do středu dotazníku. Na začátek bychom měli pokládat otázky jednoduché, konkrétní. Na konci bývají otázky důvěrnější.

7.4 Typy otázek

Nejdůležitější rozdělení otázek, které se vyskytují v dotazníku, je podle stupně otevřenosti. Rozdělujeme otázky uzavřené, polouzavřené a otevřené.

- **Uzavřené otázky**- tento typ otázky vyžaduje hotovou odpověď, kterou respondent zakroužkuje, podtrhne, či jinak vyznačí. Tento typ otázek se lehce zpracovává.
- **Otevřené otázky** – tento typ otázky respondentovi dává možnost volné odpovědi. Tento typ otázek má své výhody i nevýhody. Mezi výhody patří nevnucování volby respondentovi. Nevýhodou ovšem je, že se respondentovi hůře odpovídá, nejprve musí odpověď zformulovat, poté přepsat, je časově náročnější.

I pro vyhodnotitele je obtížnější, může se mu dostat několik různých odpovědí.

- **Polouzavřené otázky**- tento typ otázek nabízí nejprve alternativní odpověď, poté ještě žádá vysvětlení. První část otázky je tedy uzavřená a druhá část otevřená (Gavora, 2010, s. 122).

Jako další typ otázek uvádí Gavora (2010, s. 122) tzv. **škálové otázky**, které poskytují odstupňování hodnocení jevu.

7.5 Elektronický dotazník

Dnešní svět, který je specifický rozšířením počítačů a přístupem na internetu ukazuje nové možnosti a to dotazník přes internet, tzv. elektronický dotazník. Tento dotazník má několik výhod. Jednou z nich je dostupnost respondentů, ale také levnější provedení, možnost pracovat s více respondenty. Problémem může být věk respondentů. Starší generace

nevyrostali v tzv. "ěře počítačů a internetu", tudíž pro ně může být takové vyplnění dotazníku problémem.

U elektronického dotazníku je tedy důležitý výběr respondentů. Internet je sice rozšířený, ale je důležité jak vyberu respondenty, jak získám jejich emailovou adresu, případně, jak je oslovím, aby odpovědi nebyly jednostranné. Co se týče kvality odpovědí, je důležité se držet zásadami konstrukcí dotazníku. Bylo ovšem zjištěno, že u elektronického dotazníku se respondenti více otevřou a jejich odpovědi jsou delší a důvěrnější (Gavora, 2010, s. 134).

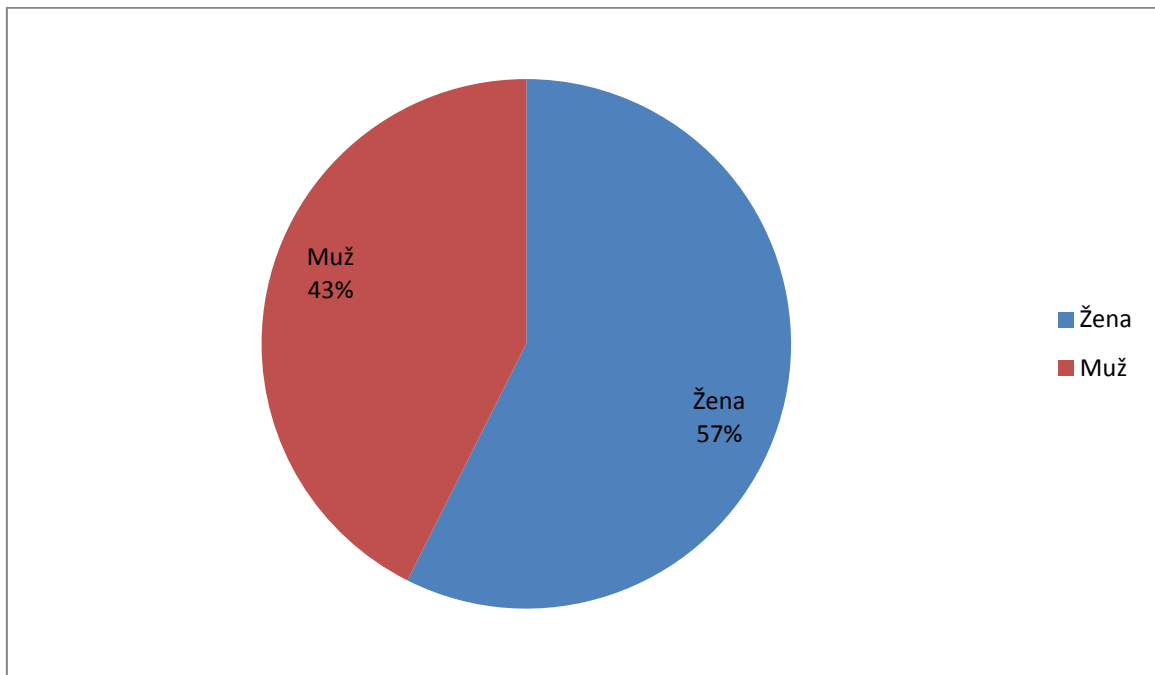
U návratnosti dotazníku kromě motivace k vyplnění vstupují také další faktory. Jedním z nich je špatné zadání emailové adresy, také možnost automatického spadnutí emailu do spamu. Dalším faktorem je neschopnost respondenta pracovat s elektronickými zařízeními. Problémem je také anonymita. Návratnost elektronického dotazníku je zatím velmi diskutovaným tématem, jelikož při výzkumech, které se týkaly právě návratnosti, jsou výsledky kolísavé a to od 9 do 75% (Gavora, str. 134, 2010).

Rozlišujeme dotazník emailový a webový. Emailový dotazník se používá stylem, že respondentovi přijde na email soubor v textovém dokumentu a ten si respondent stáhne, vyplní, uloží a odešle. Při výzkumu je v této práci využit webový dotazník, který je synchronní (odpovědi se přenášejí do databáze výzkumníka přímo). Výzkumník tento dotazník musí propagovat, rozeslat ho emailem atd. Je v jazyce HTML, takže je těžší na zhotovení, pokud tento jazyk člověk neovládá. Respondent si takový dotazník otevře, tlačítkem vybírá odpovědi. Do tohoto dotazníku nelze zasahovat, nemůže přepsat otázky, přesouvat je, atd. jako je tomu u emailového dotazníku. Další dvě strany ODS a ANO 2011 získaly lehce nad 5%, kdy spíše už rozhodovalo u studentů, které strany vůbec budou mít nad 5%, kdy rozhodovalo, co je zaujalo v jejich programu a kterým stranám studenti více důvěřovali (Gavora, 2010, s. 134).

7.6 Výsledky šetření

1. Jaké je vaše pohlaví?

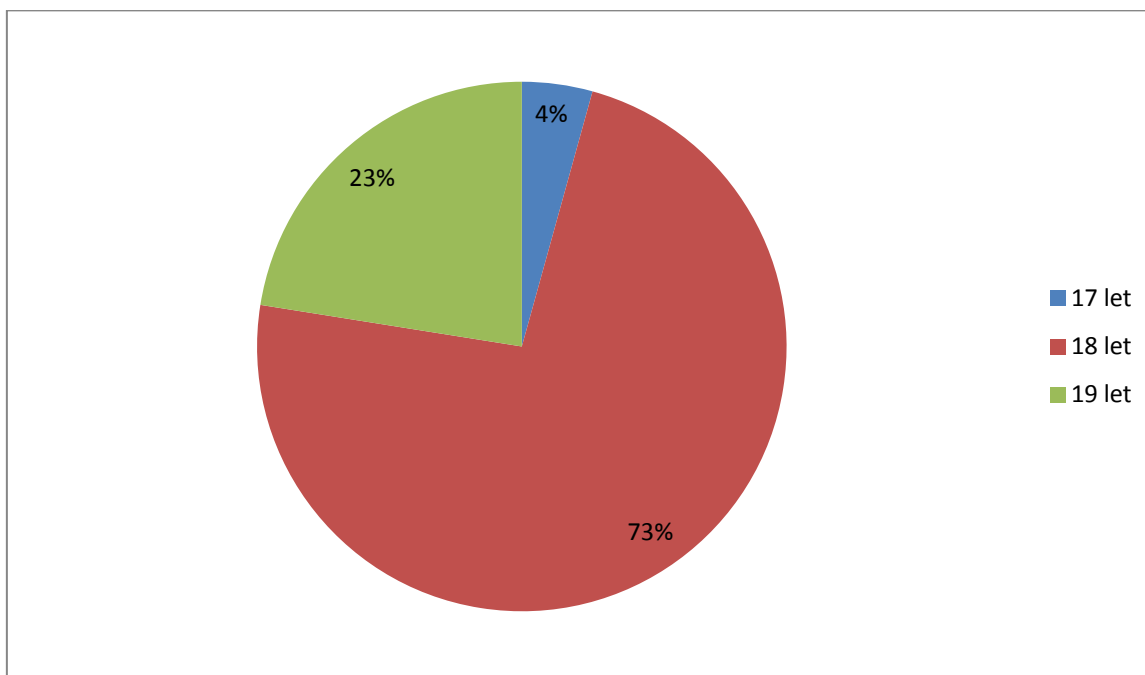
Graf č.2 - Pohlaví žáků

Na grafu vidíme, že výzkumu se zúčastnilo o něco více žen jak mužů, to je zapříčiněno tím, že dotazníky byly rozdávány náhodně. Pro náš výzkum to nemá žádný vliv na výsledek, jelikož nejsou stanoveny hypotézy v závislosti na pohlaví.

2. Jaký je Váš věk?

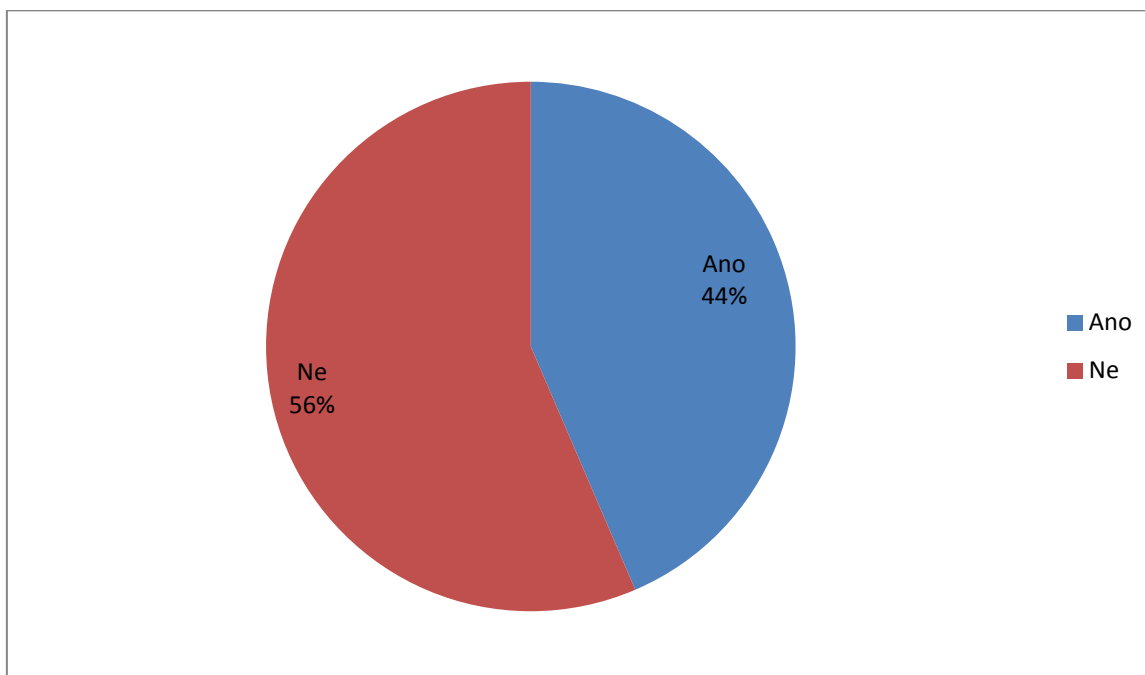
Graf č. 3- Věk žáků

Průměrný věk žáků je 18, 2 let. Z toho je zřejmé, že žáci jsou již aktivními voliči. Jelikož je to průměr, někteří žáci měli 17 let, ale 16 letý žák nebyl do výzkumu zahrnut žádný.

3. Zajímáš se o politické dění (tedy i volby) v naší republice?

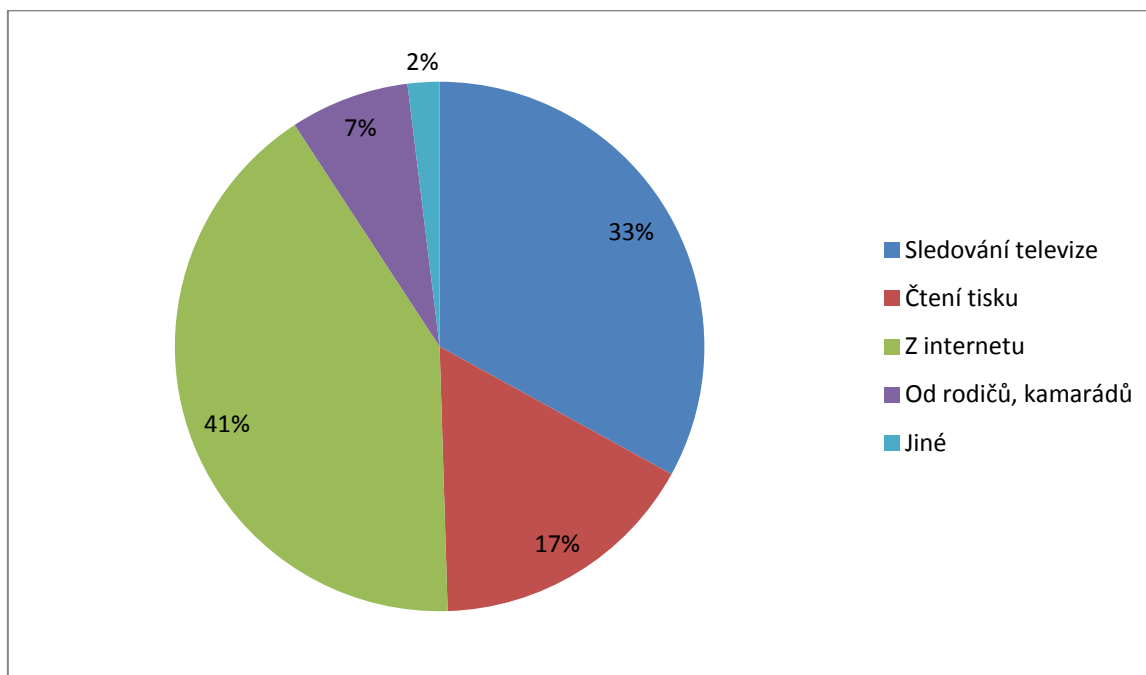
Graf č. 4- Zájem o politické dění

Na tuto otázku žáci odpověděli téměř shodně, ale o něco víc žáků se o politické dění nezajímá.

4. Jak se zajímáš o politické dění v ČR nebo i ve světě?

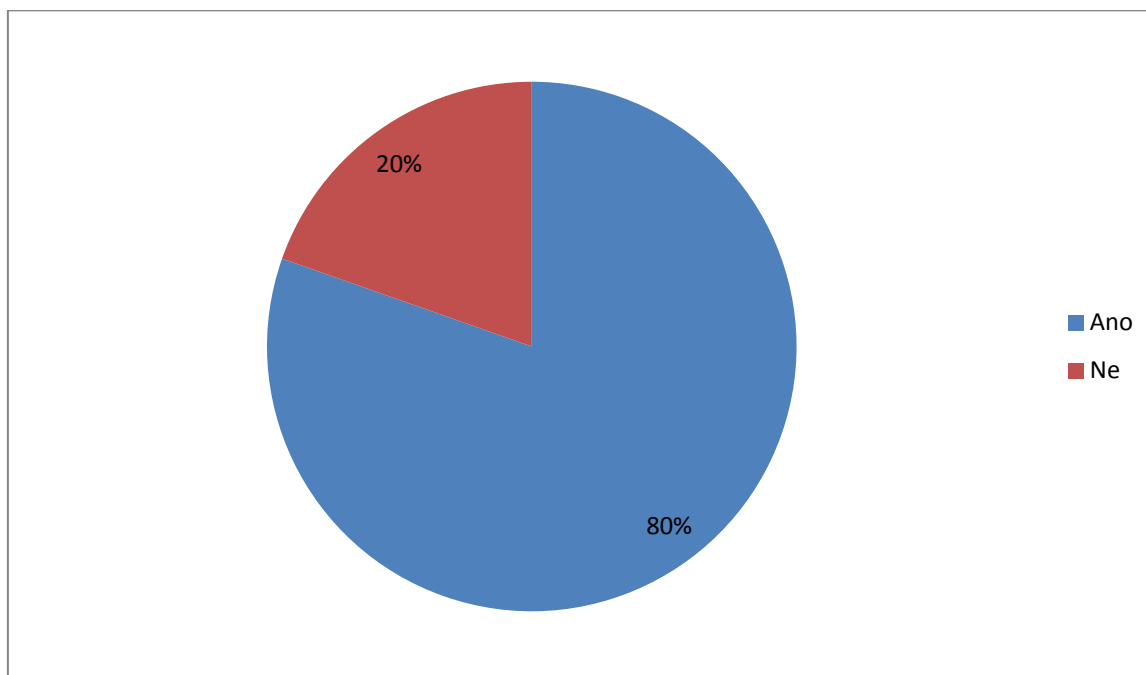
Graf č. 5 – způsob zájmu o politické dění

Tato otázka byla otázkou otevřenou, kdy mohli žáci odpovídat, jak chtěli, někteří uvedli i více způsobů, jak se o politické dění zajímají. V odpovědích se vyskytovaly pouze odpovědi jako televize, noviny, časopisy, internet a občas někdo uvedl od rodičů, kamarádů. Tři žáci uvedli také odpověď škola. Nejčastěji se objevovala odpověď z internetu, což je pochopitelné vzhledem ke každodennímu používání mobilů, notebooku, tabletů s připojením k internetu. Dalším největším zdrojem byla televize, v 34%. Mezi odpověďmi jiné žáci zmínili pouze školu.

5. Víš, jaké volby se budou konat v tomto roce? Pokud ano, napiš jaké.

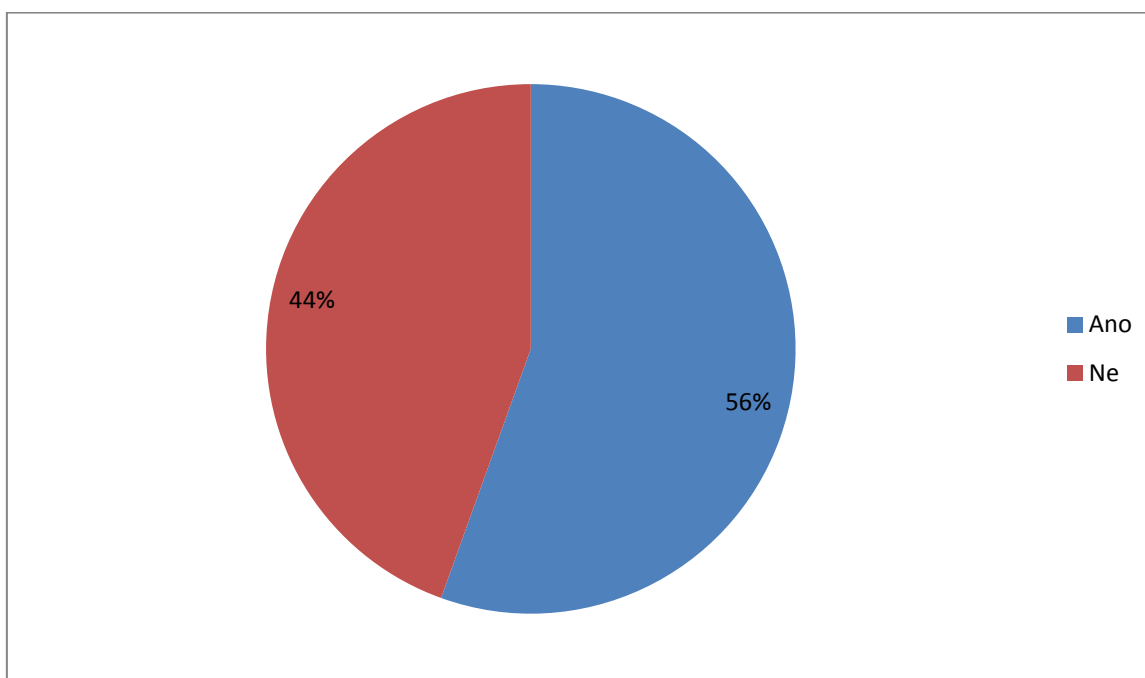
Graf č. 6- Informace o volbách 2017

Tato otázka byla také otevřená. I přes to, že se žáci spíše o politické dění nezajímají, vědí, že se budou konat v tomto roce volby. Na otázku jaké volby se budou konat, což bylo kontrolní otázkou, zda odpovídají pravdivě, odpověděli všichni až na tři žáky, že se budou konat volby do Poslanecké sněmovny. Ze zbylých třech žáků odpověděli dva, že se bude volit prezident a jeden, že se budou konat volby do Evropského parlamentu.

6. Je podle Vás důležité se účastnit voleb? V obou případech napište, proč si to myslíte.

Graf č. 7- Důležitost účasti u voleb

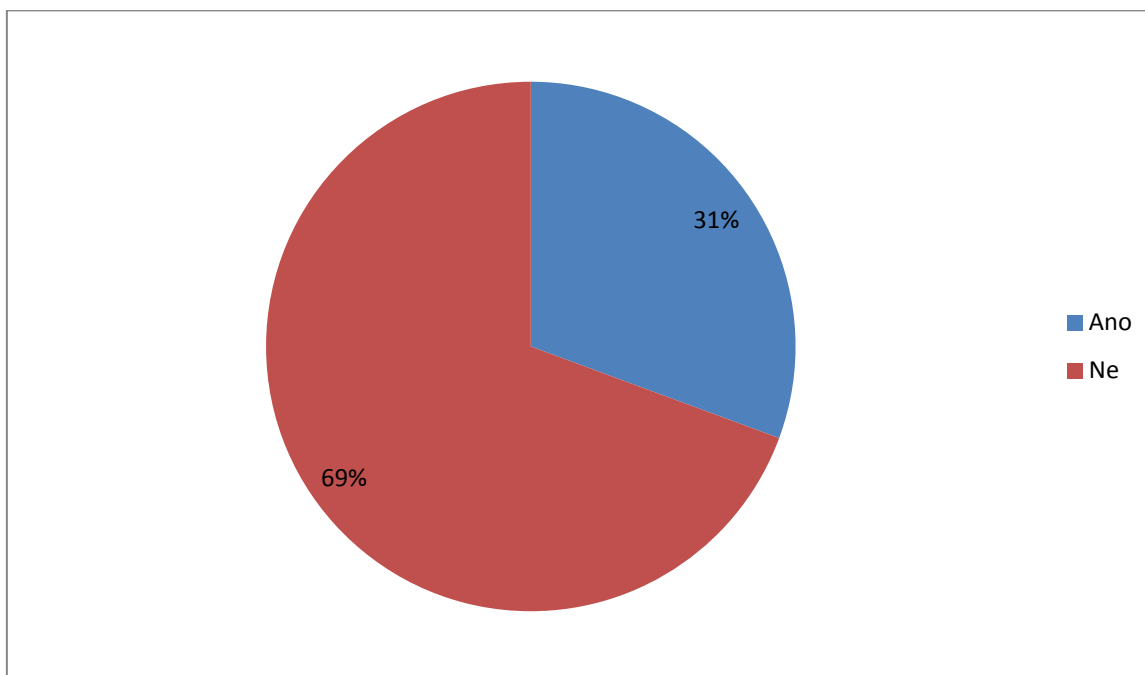
Více žáků (56%) si myslí, že je důležité zúčastnit se voleb. Hodnoty se od sebe moc neliší, takže si celkem hodně žáků myslí, že to není důležité. Důvody proč je důležité se voleb zúčastnit, či ne byly různé.

Žáci, kteří odpověděli, že je důležité se zúčastnit voleb, tedy odpověděli ano. Nejvíce se objevovaly tyto názory: *k zachování demokracie, reprezentaci našich názorů, vybírání sympatických kandidátů*. 56% odpovídá 116 žáků, kteří v cca 80% ze 116 vyjmenovali právě tyto důvody. Zbylých cca 20% udalo důvody jiné nebo odpověděli, že neví. Mezi jinými důvody se objevily: *občanská povinnost, zkušenost pro život*.

U žáků, kteří odpověděli, že není důležité se voleb zúčastnit, odpovídá 44% 93 žáků. Tito žáci vyplnili v cca 50%, že je to zbytečné, cca 10 % uvedlo, že mají jiné zájmy nebo to považují za ztrátu času a cca 40% neodpovědělo nebo napsalo, že neví. Z žáků, kteří uvedli, že je to zbytečné, většinou odpověď dále nerozvedli, ale asi 40% uvedlo jako důvod, že všichni naslibují, ale většina slibů se nepromění v činy, ale zůstanou pouze sliby.

7. Myslíš, že by mělo být povinné pro každého občana účastnit se voleb?

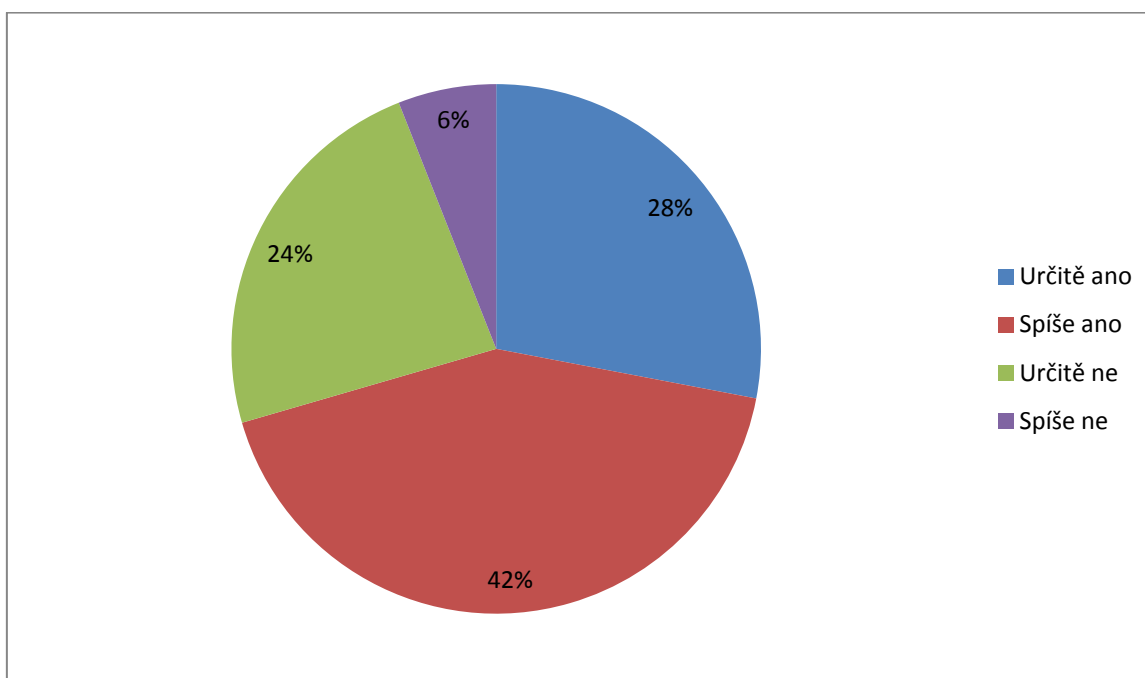
Graf č. 8- Povinnost účasti u voleb

Většina žáků a to 69% si myslí, že zúčastnit se voleb by nemělo být povinné. Našli se i žáci, kteří si myslí, že by mělo být povinné účastnit se voleb a to 31% z dotazovaných žáků.

8. Zúčastníš se v roce 2017 voleb do Poslanecké sněmovny? (odpovídají pouze ti, kteří dosáhli 18 let)

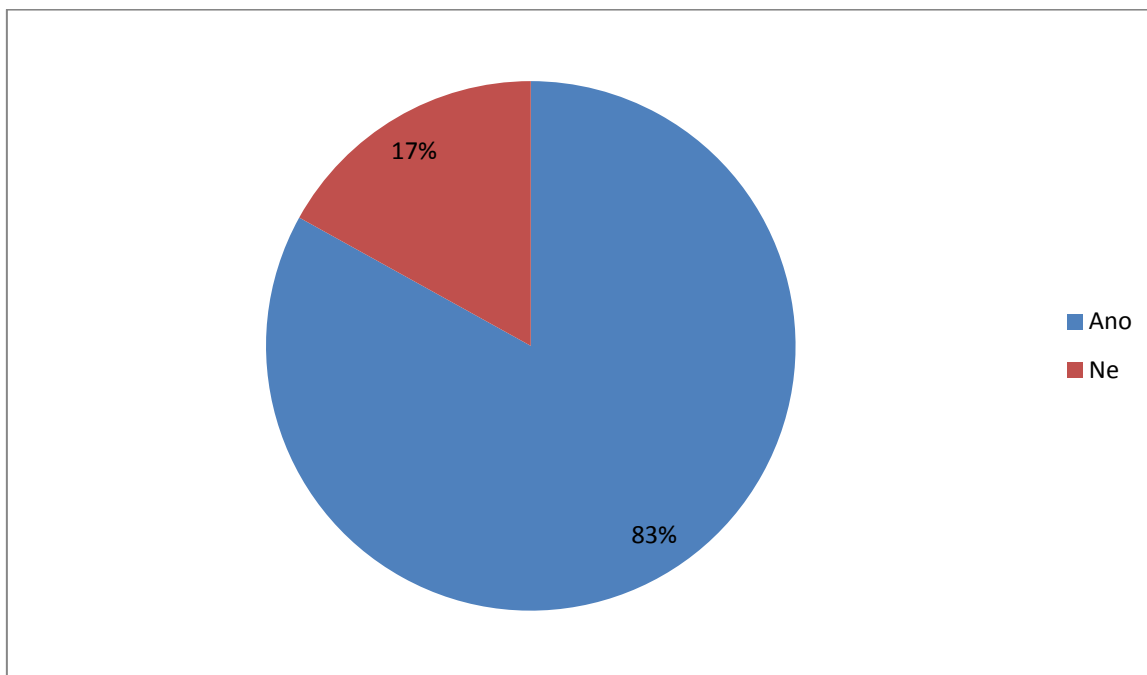
Graf č. 9- Účast u voleb do Poslanecké sněmovny 2017

Z následujícího grafu se dočteme, kolik žáků zamíří k volbám. Definitivně je rozhodnuto jít volit 28% žáků. Když k tomu přičteme i žáky s odpovědí Spíše ano, jedná se již o 70% žáků. Překvapilo mě nízké procento a to 6 %, kdy žáci k volbám nechtějí. Dle grafu vypadá, že spousta mladých se bude chtít voleb zúčastnit. Zpětně by bylo zajímavé zjistit důvody, které je vedou k volební účasti, zda může být i důvodem jejich první zkušenost s volbami. Jedna z předcházejících otázek se zabývá tím, proč si myslí, že je důležité zúčastnit se voleb, ale je zaměřena pouze obecně.

**9. Pokud by bylo u voleb hlasování přes internet, už by ses voleb účastnil?
(odpovídají pouze Ti, kteří zaškrtnli v předchozí otázce odpovědi: Určitě ne, Spíše ne)**

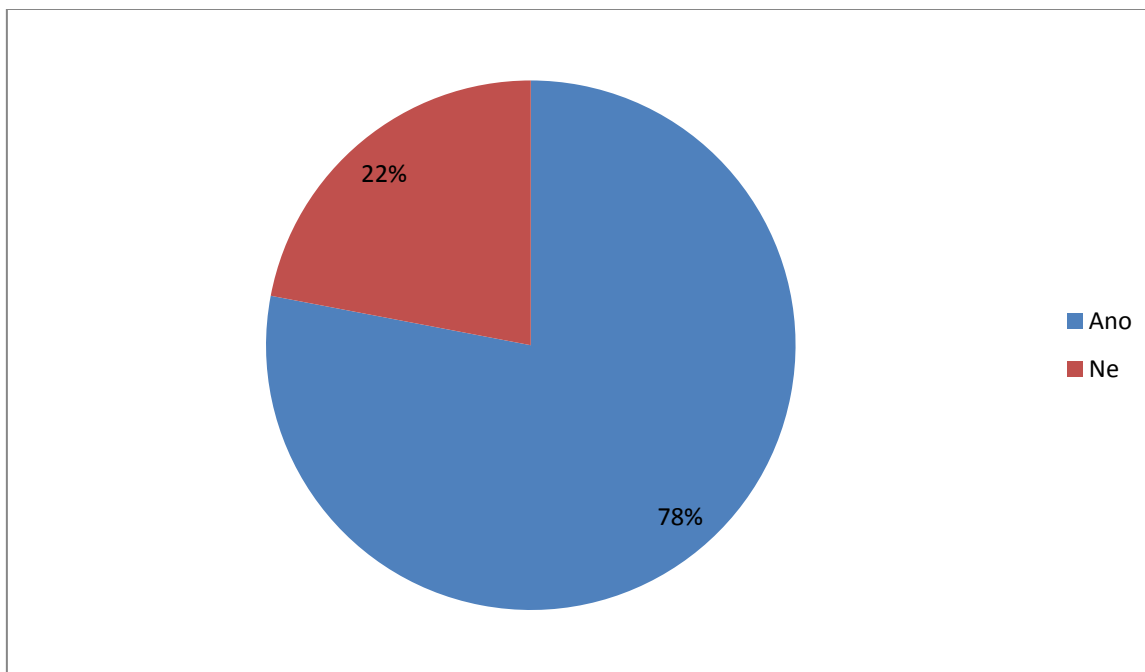
Graf č.10 – Elektronické hlasování 1

Na tuto otázku odpovídalo pouze 59 žáků. 83% z těchto žáků odpovědělo, že by se elektronických voleb zúčastnilo.

10. Myslíš, že by se zvedla účast u voleb, pokud by se dalo hlasovat přes internet? Volič by si tedy mohl vybrat, zda půjde volit do volební místnosti nebo zda bude volit pomocí internetu. Napiš, proč si to myslíš.

Graf č. 11- Elektronické hlasování 2

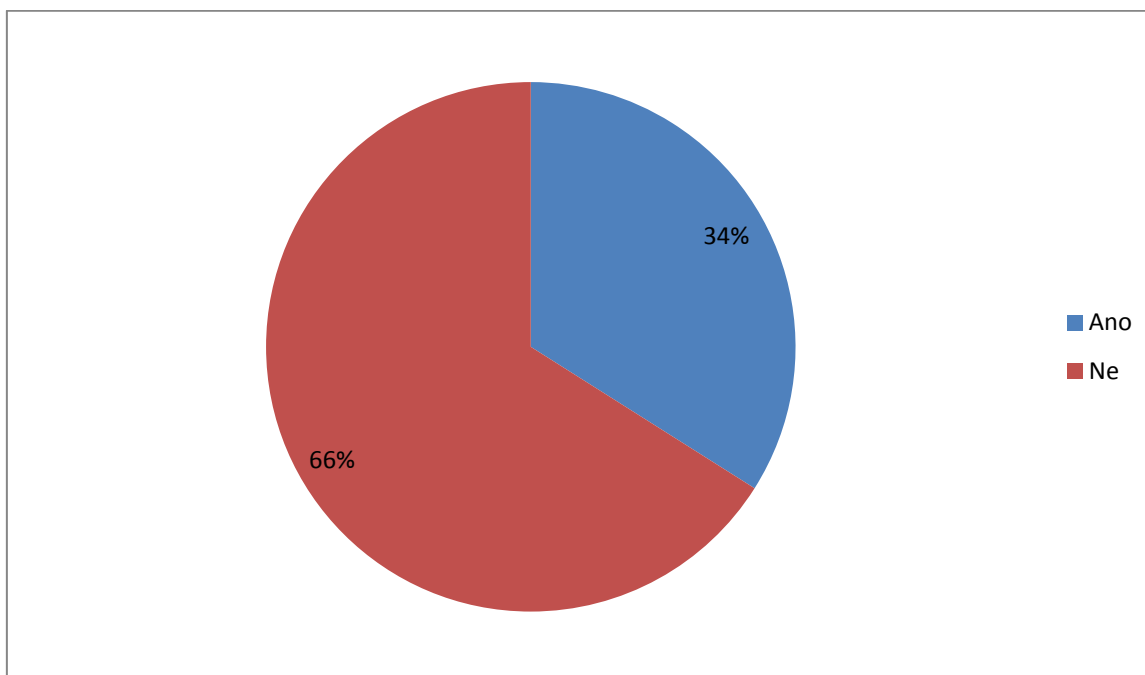

Tato otázka je velmi zajímavá a již odpovídali opět všichni dotazovaní žáci. 78% žáků uvedlo, že by se účast u voleb zvýšila. Žáci uvedli následující důvody: ušetření času (většina, cca 65%), možnost volit z jakéhokoliv místa (cca 30%). Zbýlých 5% byly důvody jiné nebo žáci neodpověděli.

22% žáků odpovědělo záporně. Zde se objevovaly důvody jako: *nezájem o politické dění se nezmění elektronickými volbami, nedostupnost internetu všem lidem, neschopnost ovládat počítač u starší populace.*

11. Zajímáš se o volby v ČR, ideologii, volební kampaně, volební programy politických stran kandidujících do Poslanecké sněmovny?

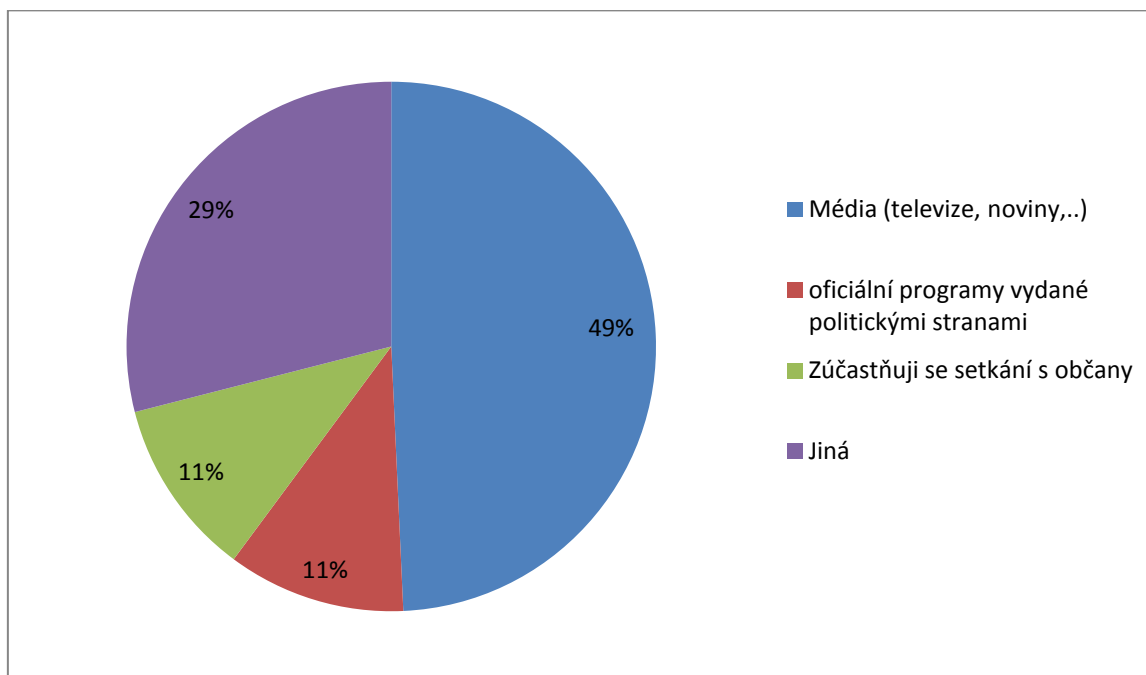
Graf č. 12- Zájem o politické strany

Z této otázky je zřejmé, že se většina žáků o volby nezajímá a to celých 66% z dotazovaných. Může to být zapříčiněno jejich jiným žebříčkem hodnot. Z výzkumů zaměřených na hodnotový žebříček u dospívajících je v popředí láska, přátelství, zájmy a právě nízké hodnoty jsou přikládány k rodině, politické angažovanosti.

12. Jak se tedy o politické strany zajímáš? Můžeš zaznačit více odpovědí.

Graf č. 13- Způsob zájmu o politické strany

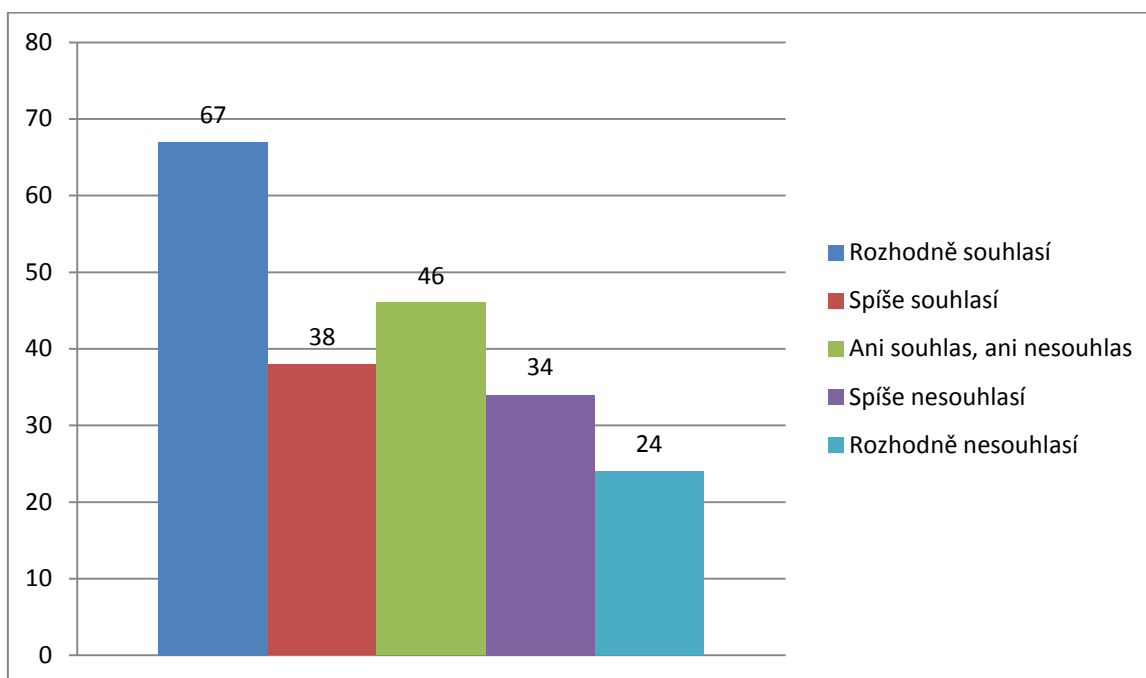

Na tuto otázku opět odpovídala pouze část žáků (71), kteří se zajímají o politické strany kandidující do Poslanecké sněmovny. Z následujícího grafu je zřejmé, že nejvíce informací žáci získávají o politických stranách, volbách a celkovém politickém dění dozvídá z médií a to celých 49% (68 žáků), 11% (15 žáků) si čte volební programy stran, 11% (15 žáků) se zúčastňuje volebních meetengů a 29% (47 žáků) zaškrtnulo odpověď jiná, kde uvedlo 35 žáků volební kalkulačku, což mohlo být zapříčiněno předchozím výzkumem, který je v této otázce mohl ovlivnit, jelikož měli přiloženy informace o volební kalkulačce. A 12 žáků uvedlo, že si prohlíží volební plakáty politických stran.

13. Zaškrtni své postoje k volební účasti ve volbách do Poslanecké sněmovny:

12. a. Vysoká účast je dobrá věc.

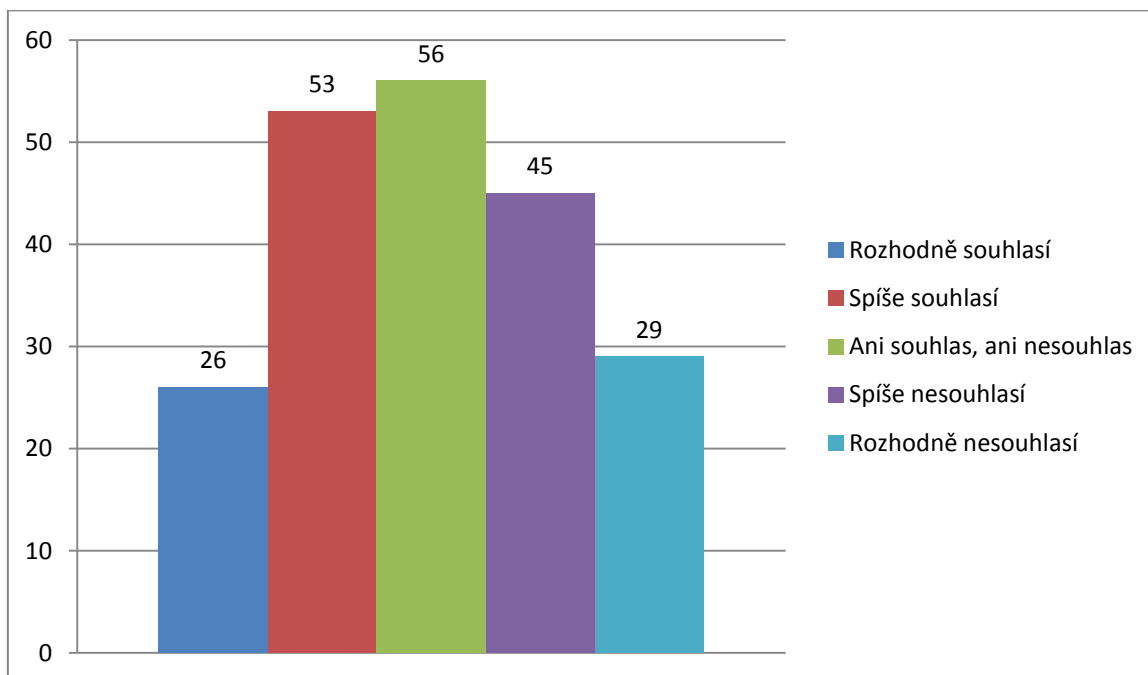
Graf č. 14- Postoj č. 1

Nejvíce žáků rozhodně souhlasí s tvrzením, že účast je dobrá věc a to celkově 67 žáků z 209, což ovšem není polovina. 46 žáků souhlasí i nesouhlasí. Když sečteme poslední dvě odpovědi, které označují do velké či menší míry nesouhlas, odpovědělo tak 58 žáků, což si myslím, že je dobrý výsledek

b. Mám ochotu účastnit se voleb do Poslanecké sněmovny.

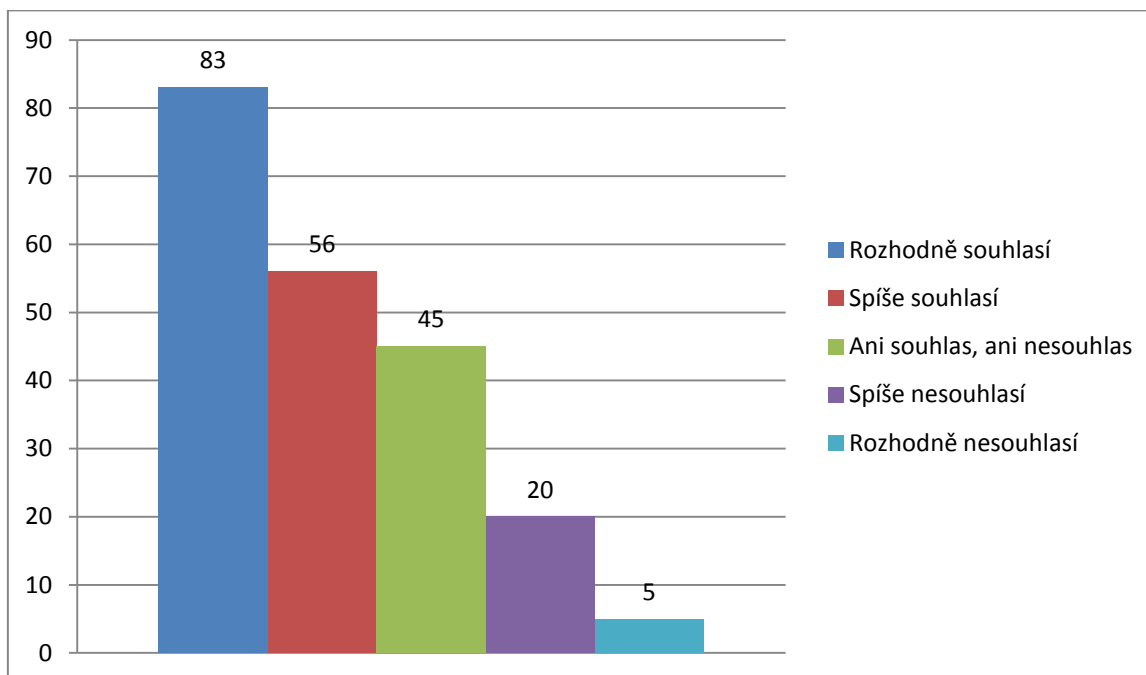
Graf č. 15. Postoj č. 2

56 žáků souhlasí i nesouhlasí, což znamená, že neví, zda se voleb budou ochotni účastnit, ovšem jen o 3 méně si myslí, že spíše volit půjdou. Kolik se jich ale opravdu zúčastní, je velkým otazníkem, protože již z teoretické části víme, že dospívající mají mnoho jiných zálib a může také do jisté míry záviset na tom, zda budou mít nějaký jiný, zrovna lepší program.

c. Je těžké porozumět české politice.

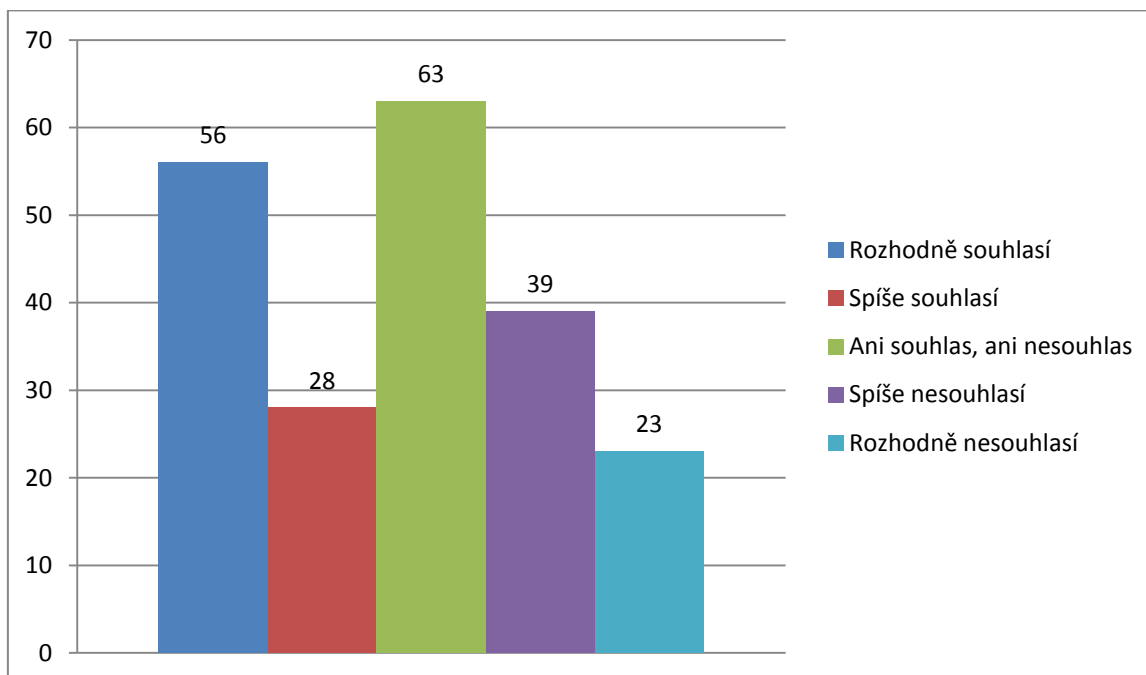
Graf č. 16- Postoj č. 3

Zde vidíme vysoký rozdíl mezi žáky, kteří souhlasí a nesouhlasí. 83 žáků souhlasí, že porozumět české politice je těžké. Pouze 5 žáků se domnívá, že české politice rozhodně není těžké porozumět. I tato otázka může do jisté míry souviset s nízkým zájmem žáků o politické dění. Poměrně hodně žáků (45) dalo odpověď právě mezi těmito protipóly a to ani souhlas, ani nesouhlas. Celkově můžeme dle tohoto grafu říci, že žáci zúčastnění našeho výzkumu české politice spíše nerozumí.

d. Vysoká účast pomáhá demokracii.

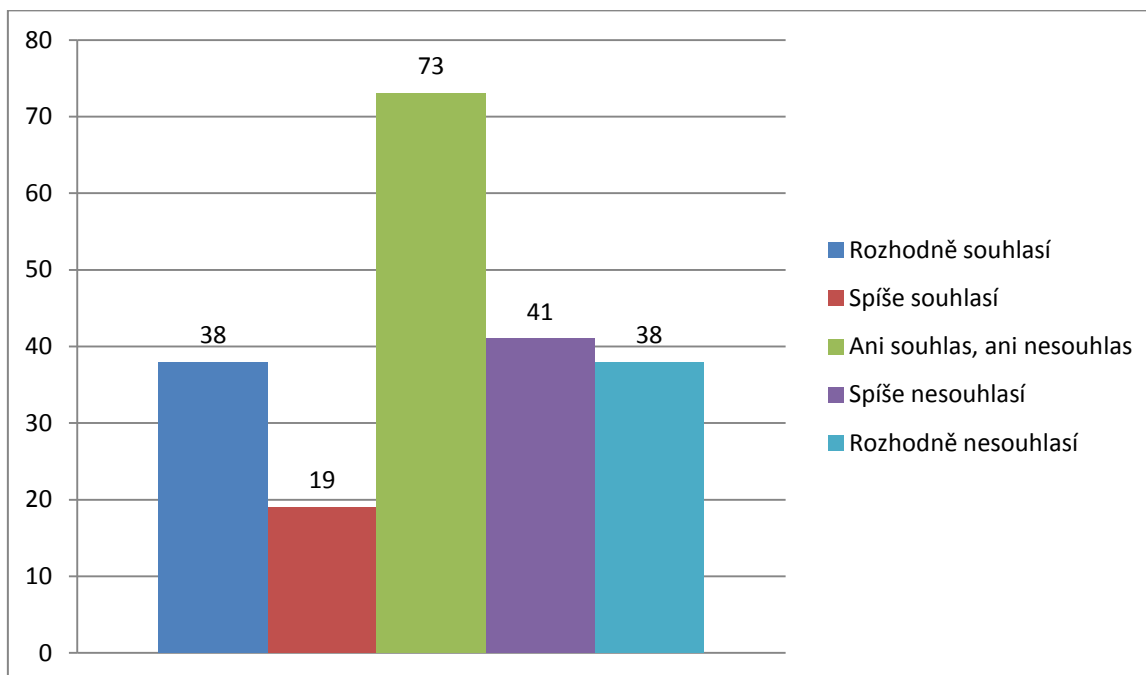
Graf. č. 17- Postoj č. 4

Na vyjádření postoje k tvrzení: vysoká účast pomáhá demokracii je mnoho žáků v rozpoložení a to celých 63. Celý tento graf nám udává hodnoty souhlasu i nesouhlasu. 84 žáků se přidalo spíše k souhlasu a 62 spíše k nesouhlasu. Jsou to zajímavé odpovědi, jelikož žijeme v demokratické republice a myslím, že právě akt, kdy si volíme své zástupce, ještě demokracii posiluje.

e. Vysoká účast prospívá zájmům občanů

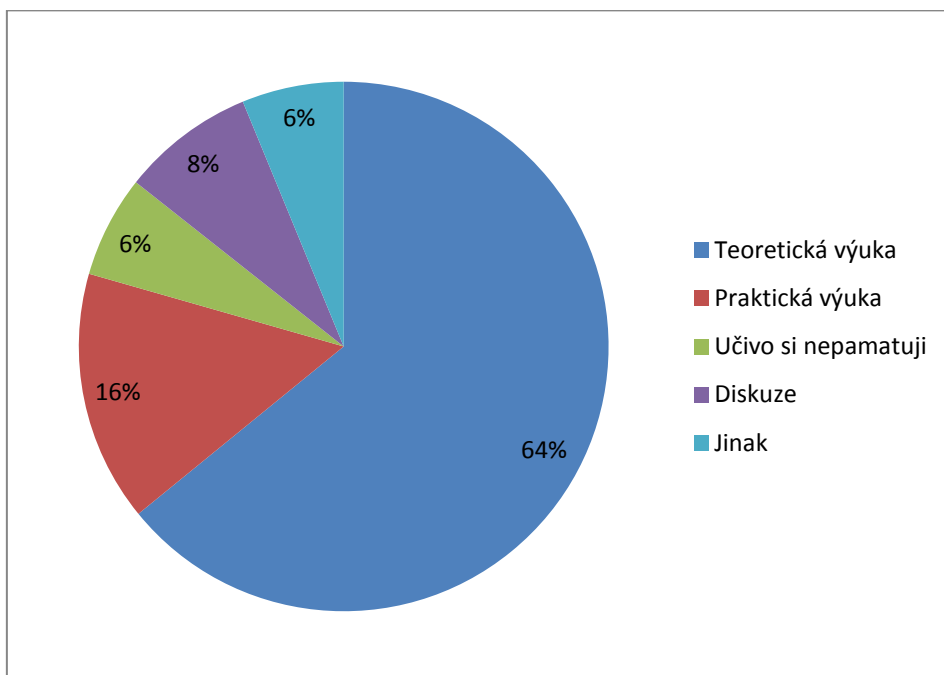
Graf č. 18 – Postoj č. 5

I zde jsou v odpovědi žáci nejistí, jelikož nejvíce žáků a to 73 zaznačilo právě odpověď: ani souhlas, ani nesouhlas. Z grafu vidíme, že dále spíše s tímto tvrzením žáci nesouhlasí. Jejich rozhodnutí může být zapříčiněno i tím, že mají jiné zájmy než dospělí a většina stran apeluje spíše na dospělé obyvatelstvo a lidi v důchodovém věku. I když dospívající člověk je téměř dospělý, jeho hodnoty, zájmy postoje se neustále liší. I když politické strany se např. můžou snažit dát žákům co nejvíce kvalitní vzdělání, bez poplatků aj., pro žáky ve věku 17- 19 let (což jsou žáci našeho výzkumu) to nemusí být vůbec zajímavé, atraktivní.

14. Jak probíhala výuka o volbách na tvé základní nebo poté střední škole?

Graf č.19- Průběh výuky

Nyní se doba a mění a stále více se upřednostňuje výuka alespoň s praktickou ukázkou, školství a i metody výuky procházejí reformacemi. Ovšem při této otázce nejvíce žáků odpovědělo, že výuka o volbách probíhala na jejich škole především teoreticky a tuto odpověď uvedlo 64% žáků. Nynější moderní praktická výuka, což jsem v dotazníku uvedla jako např. vyplnění hlasovacích lístků, zorganizování voleb ve třídě, probíhala pouze u 16% z dotazovaných žáků. Do 10 % se vlezli každá odpověď a to, že si žáci učivo nepamatují a vedli diskuze o volbách a jiný způsob vyučování. Mezi jinou výuku o volbách uvedli žáci besedy či projekty. Je možné, že mezi besedy zahrnuli i rozhovory s různými politiky, kde nemuselo být hlavním tématem volby.

15. Utvoř z následujících možností svůj žebříček hodnot od nejdůležitější po nejméně důležité (zdraví, rodina, politický život v ČR, kultura země, majetek, vzdělání, láska)

V této otázce měli žáci seřadit hodnoty dle jejich důležitosti. Tato otázka byla vypočtena pomocí aritmetického průměru, kdy sečteme všechny hodnoty a poté je vydělíme počtem hodnot a získáme výsledek. Vzorec pro výčet je následující:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Tabulka nám udává hodnoty, které jsou žebříčkem hodnot žáků zúčastňujících se výzkumu. Hodnota, která nás zajímá je politický život v ČR. V tabulce vidíme, že se umístil až na 6. místě ze 7 uvedených hodnot.

Tabulka č.3 - Žebříček hodnot

1.	Láska
2.	Zdraví
3.	Rodina
4.	Majetek
5.	Vzdělání
6.	Politický život v ČR
7.	Kultura země

7.7 Ověřování hypotéz

V následující kapitole budeme potvrzovat či vyvracet předem stanovené hypotézy.

H1: Žáci středních škol se nezajímají o politické dění (tedy i o volby) a kladou mu v žebříčku hodnot jedno z nejnižších postavení.

Tuto hypotézu nám ověřují či vyvracejí otázky č. 3, 4 a 15. Větší polovinu a to 56% získala odpověď, že se opravdu žáci o politické dění nezajímají. Ti, kteří se o politiku zajímají, tak především prostřednictvím televize, tisku, internetu, od kamarádů, či rodičů a nebo ze školy.

V otázce č. 15 měli žáci sestavit žebříček hodnot. Hodnoty byly tedy seřazeny od nejdůležitější po nejméně důležitou. V nabídce měli žáci hodnot 7 a to lásku, zdraví, rodinu, majetek, vzdělání, politický život v ČR a kulturu země. V průměru pro nás důležitý politický

život v ČR obsadil až 6., tedy předposlední místo a tudíž se také potvrzuje, že žáci této hodnotě kladou ve svém žebříčku hodnot jedno z nejnižších pozic.

Následující hypotézu-Žáci středních škol se nezajímají o politické dění (tedy i o volby) a kladou mu v žebříčku hodnot jedno z nejnižších postavení, můžeme **potvrdit**.

H2: Žáci se domnívají, že není důležité se voleb účastnit a neovlivnilo by jejich účast ani hlasování přes internet.

K ověření této hypotézy nám poslouží otázky č. 6, 9 a 10. Otázka č. 6, zda je důležité se zúčastnit voleb odpovědělo 56% ano. Více žáků si tedy myslí, že tento akt důležitý pro společnost je.

Žáci, kteří odpověděli ne, při další (9.) otázce v 83% uvedli, že pokud by bylo elektronické hlasování, tak by se již voleb zúčastnili. Dále si také žáci myslí, že by se zvedla volební účast, pokud by bylo celoplošně zavedeno elektronické hlasování u voleb.

Následující hypotézu – Žáci se domnívají, že není důležité se voleb účastnit a neovlivnilo by jejich účast ani hlasování přes internet musíme **vyvrátit**.

H3: Voleb do PS se chce zúčastnit méně než 15% dotazovaných žáků.

Z dotazníkové šetření vyplývá, že 28% žáků se určitě chce účastnit voleb a 42% se jich spíše chce zúčastnit. Musíme ovšem zmínit, že 20% žáků nevědělo, jaké volby se vůbec konali, ovšem dá se předpokládat, že tito žáci zaznačili právě odpověď, že se voleb rozhodně nezúčastní nebo spíše nezúčastní.

Tuto hypotézu musíme tedy **vyvrátit**. Voleb do poslanecké sněmovny se chtělo rozhodně zúčastnit více jak 15% dotazovaných žáků a to dokonce 28%.

H4: Žáci se nezajímají o programy politických stran a samotné politické strany, jsou ovlivněni především médii.

S touto hypotézou korespondují především otázky 11. a 12. Z dotazovaných žáků až 66%, což je více jak polovina, že se o programy politických stran nezajímá. Žáci, kteří se o politické strany a jejich programy zajímají, uvedli také, že se nejvíce informací dozívají právě z médií.

Tuto hypotézu můžeme tedy **potvrdit** dle výsledků dotazníkového šetření.

Potvrzené hypotézy:

- H1: Žáci středních škol se nezajímají o politické dění (tedy i o volby) a kladou mu v žebříčku hodnot jedno z nejnižších postavení.
- H4: Žáci se nezajímají o programy politických stran a samotné politické strany, jsou ovlivněni především médií.

Nepotvrzené hypotézy:

- H2: Žáci se domnívají, že není důležité se voleb účastnit a neovlivnilo by jejich účast ani hlasování přes internet.
- H3: Voleb do PS se chce zúčastnit méně než 15% dotazovaných žáků.

7.8 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Výzkumného šetření se zúčastnilo více žen, jak mužů a to 57%:43%. Průměrný věk žáků zúčastněných výzkumu je 18,2 let. Žákům bylo v rozmezí 17-19 let. Větší počet žáků se nezajímá o politické dění v České republice, ti kteří se o něj zajímají, tak nejčastěji prostřednictvím internetu, dále pak z televize. Většina žáků a to celých 80% ví, že se tento rok konaly volby do Poslanecké sněmovny. 56% žáků si myslí, že je důležité zúčastnit se voleb a to právě např. k zachování demokracie, reprezentaci a hájení zájmů občanů. Většina žáků (69%) si myslí, že by neměly být volby povinné. 28% žáků uvedlo, že se rozhodně zúčastní voleb do Poslanecké sněmovny, 42% uvedlo, že se voleb spíše zúčastní. 83% žáků uvedlo, že pokud by ale bylo elektronické hlasování, už by se voleb do Poslanecké sněmovny zúčastnili. Většina žáků si myslí, že pokud by se konaly elektronické volby, zvýšila by se i volební účast. Více žáků a to 66% se o politické strany, jejich ideologie, volební programy, nezajímá. Žáci, kteří se politické strany zajímají, se nejvíce informací dozívají z médií. Postoje žáků k volbám do Poslanecké sněmovny jsou následující: Vysoká účast je dobrá věc. Žáci si nejsou jisti, zda jsou ochotni se zúčastnit voleb do Poslanecké sněmovny. Je těžké porozumět české politice. Mají rozporuplný názor na to, zda vysoká účast vede k demokracii a zda vysoká účast hájí zájmy občanů. Výuka o volbách probíhala především teoreticky. V jejich žebříčku hodnot se politická angažovanost objevila až na 6. místě.

DISKUZE

Cílem výzkumu této diplomové práce bylo analyzovat postoje žáků středních škol k volbám na Vyškovsku a zároveň srovnat výsledky voleb těchto žáků s výsledky celkové populace ČR. Pro tento výzkum byly použity dvě metody a to průzkum veřejného mínění a kvantitativní výzkumná metoda dotazník. Výzkum probíhal na všech středních školách na Vyškovsku. A to Integrovaná střední škola Slavkov u Brna, Střední škola ekonomiky a podnikání Vyškov, Gymnázium a střední odborná škola zdravotnická a ekonomická Vyškov, Gymnázium a Obchodní akademie Bučovice a Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Vyškov Sochorova. Některé školy, jak vidíme již z jejich názvů, jsou spojené. Výzkumu se zúčastnilo 215 žáků, ovšem 6 dotazníků se nedalo k výzkumu použít, takže dotazníkového šetření se zúčastnilo žáků 209.

Výzkumné otázky toho výzkumu zní: Jaké jsou výsledky voleb studentů bývalého okresu Vyškov u voleb do Poslanecké sněmovny? Jaké jsou postoje žáků k volbám? Jaká je informovanost žáků o volbách? Do jaké míry se zajímají žáci o ideologii stran a jejich programy?

První již několikrát zmíněnou otázkou je: Jaké jsou výsledky voleb studentů bývalého okresu Vyškov u voleb do Poslanecké sněmovny? Z výzkumu probíhajícího v září 2017 jsme zjistili, že námi zkoumaní žáci by nejvíce volili Piráty a to ve 25, 6 %. Do Poslanecké sněmovny by se dostalo celkem 5 stran a to kromě Pirátů také TOP 09, SPD, ODS a ANO 2011. Všechny tyto strany zvolené žáky vybraných škol měly i v oficiálních volbách více jak 5%, tudíž se dostaly do Poslanecké sněmovny.

Další otázka zní: jaké jsou postoje žáků k těmto volbám. Z dotazníkového šetření, jsme zjistili, že se o politické dění v naší zemi spíše nezajímají. Postoje k volbám do Poslanecké sněmovny jsou rozporuplné. V čem si jsou ale žáci jisti, že vysoká účast u voleb je dobrá věc, a že porozumět české politice je těžké. Nejasný názor mají postoj k výrokům: vysoká účast pomáhá demokracii a vysoká účast prospívá zájmům občanů.

Žáci vědí, že se budou konat volby do Poslanecké sněmovny v době výzkumu, momentálně je již po volbách. Většina žáků si pamatuje určité informace ze školy. Látku probírali většinou teoreticky. O politickém dění, tedy i o volbách se žáci dozvídají např. z médií, internetu. Ovšem v jejich žebříčku hodnot zaujímá politika až 6. místo ze 7 hodnot.

Dále jsme zjistili, že žáci se o politické strany nezajímají. Pokud se zajímají, dozvídají se informace z médií. Pouze malá část žáků sleduje oficiální programy, předpokládáme tedy

i webové stránky jednotlivých stran.

Tato práce může posloužit školám jako přehled o tom, co si myslí žáci o volbách a jak by mohla škola zlepšit výuku politologie, kam téma voleb patří. Některé školy si dokonce vyžádaly speciální přehled výsledků jejich školy.

Myslím, že by se měly na všechny střední školy zavést volby nanečisto se všemi náležitostmi, jak volby ve skutečnosti vypadají. Každý by si mohl zkusit být voličem a vyzkoušet si překážky, na které může při volbách narazit. U žáků by se tímto způsobem také vyvíjela určitá občanská povinnost. Žák by se také naučil, proč je důležité se voleb účastnit. U žáků by se rozvíjela také určitá politická angažovanost.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo analyzovat postoje žáků středních škol k volbám do Poslanecké sněmovny 2017 a zároveň srovnat výsledky voleb těchto žáků s oficiálními výsledky voleb v ČR. Práce byla rozdělena na dvě části-část teoretickou a praktickou.

Teoretická část se skládala ze čtyř kapitol. První se věnovala volbách a volebním systémům. Je zde uvedeno a vysvětleno volební právo, které patří k základním pojmům, dále volené instituce v ČR, nakonec pak volební systémy, alespoň pro základní orientaci. Druhá kapitola se zabývala Poslaneckou sněmovnou. Zde byly popsány informace týkající se voleb do Poslanecké sněmovny. V třetí kapitole najdeme charakteristiku volebních programů do Poslanecké sněmovny 2017 a seznam všech kandidujících stran do těchto voleb. V této kapitole byly zmíněny také výsledky posledních voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Nejdůležitější částí tohoto úseku jsou vybrané body z volebních programů vybraných stran, které v souvislosti s praktickou částí sloužily dle zájmu žáků k nahlédnutí ve třídách. Protože v této práci zjišťujeme také postoje, zabývá se čtvrtá kapitola postoji a adolescenty, což je období jedince, ve kterém se vyskytují námi zkoumaní žáci. Vysvětlili jsme si základní pojmy spojené s postoji, jejich charakteristiku a také vše co se týká adolescence a především vývoj hodnotové orientace u mládeže.

Praktická část se věnovala nejprve průzkumu veřejného mínění, tedy vybraných žáků a dále dotazníkového šetření stejných žáků. Tito žáci byli náhodně vybráni ze středních škol a odborných učilišť v bývalém okrese Vyškov. Výzkumu se zúčastnilo celkem 215 žáků. Byl stanoven cíl práce, který se dále skládal z výzkumných otázek. Byly určeny také hypotézy pro dotazníkové šetření. Dvě z hypotéz byly potvrzeny a dvě vyvráceny. První část, tedy volby nanečisto vyhrály následující strany: 1. Piráti, 2. TOP 09, 3. SPD, 4. ODS, 5. ANO 2011. Zde uvádím potvrzené a nepotvrzené hypotézy, které jsou podrobněji rozebrány v praktické části.

Zajímavé byly např. otázky týkající se elektronických voleb, kdy si žáci myslí, že by se zvýšila účast, pokud by se taková možnost volby umožnila. Politické dění se v žebříčku hodnot vyskytuje na jednom z nejnižších pozic. Žáci se nezajímají o politické strany a jejich programy. Pozitivní je, že žáci si myslím, že účastnit voleb je důležité, dáváme najevo tak svoje politické názory a přispíváme k demokracii.

LITERATURA

ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008. 191 s. ISBN 978-80-7201-734-8.

ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. 751 s. ISBN 80-7178-640-3.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 1.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 455s. ISBN 9788073800765.

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000. 377 s. ISBN 80-7239-060-0.

Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017 [online]. 2017. Praha [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2003. 383 s. ISBN 80-7178-626-8.

GEIST, Bohumil. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Vodnář, 2000. 425 s. ISBN 80-86226-07-7.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 3. vyd. akt. Praha: Portál, 2015. 774s. ISBN 978-80-262-0873-0.

HELLER, Daniel. *Sociální a pedagogická psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. 79 s. ISBN 978-80-7290-680-2.

CHYTILEK, Roman a Jakub ŠEDO, ed. *Volební systémy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. 237 s. ISBN 80-210-3548-X.

CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. 375 s. ISBN 978-80-7367-548-6.

Institut politického marketingu. 2015. Slovník politického marketingu: Personalizovaný poměrný systém. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/personalizovany-pomerny-system>

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo.* 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 768 s. ISBN 978-80-7380-606-4.

KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích.* 1. vyd. dotisk Praha: Radix, 1998. 273 s. 80-86031-13-6.

KOSTELECKÝ, Tomáš a kol. *Geografie výsledků parlamentních voleb: vzorce volebního chování v Česku 1992-2013.* 1.vyd.Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2015. 209 s. ISBN 978-80-7330-284-9.

KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století.* 156 s. Brno: Paido, 2006. ISBN 8073151251.

KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách.* 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0.

LINEK, Lukáš. *Kam se ztratili voliči?: vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990-2010.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013.334 s. ISBN 978-80-7325-314-1.

POSPÍŠILOVÁ, Helena, ed. *Mládež, hodnoty a volný čas.* 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2010. 272s. ISBN 978-80-7409-036-3.

PRAVEC, J. *Mladí mají sílu rozhodnout o vládě, k volbám by ale muselo přijít i 700 tisíc nevoličů z jejich řad.* *Ekonom* [online]. [cit. 2017-11-24]. Dostupné z: <https://ekonom.ihned.cz/c1-65758450-mladi-maji-silu-rozhodnout-o-vlade>

SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace.* 1. vyd. Praha: Svoboda Servis, 2004.240 s. ISBN 80-86320-33-2.

Silný program pro silné česko [online]. Praha. [cit. 2017-10-03]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/volby2017/program>

Strany dostaly čísla, s kterými půjdou do voleb. Jednička připadla ODS. I.dnes [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/parlamentni-volby-2017-vylosovana-cisla-ano-cssd-ods-fwx-/domaci.aspx?c=A170905_090343_domaci_fka

SYLLOVÁ, Jindřiška. *Parlament České republiky: podle stavu k 1.5.2007*. 2., podstatně přeprac. vyd. Praha: Linde, 2008. 477 s. ISBN 978-80-7201-689-4.

Ted' nebo nikdy: Ten jediný program, který potřebujete [online]. Praha [cit. 2017-10-05]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-doposlanecke-snemovny.pdf>

Tvoje poprvé: O projektu [online]. [cit. 2017-10-06]. Dostupné z: <http://www.tvojepoprve.cz/o-projektu>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. vyd. dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. 531s. ISBN 978-80-246-2153-1.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017: Celkové výsledky hlasování [online]. [cit. 2017-11-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013: Celkové výsledky hlasování [online]. [cit. 2017-11-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>

Volební program 2017: Úspěšná země-odolná společnost [online]. 2017 [cit. 2017-10-06]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2017/>

Volební program KDU-ČSL pro sněmovní volby v roce 2017. Zodpovědně pro společný domov [online]. Praha [cit. 2017-09-29]. Dostupné z: <http://www.kdu.cz/getattachment/f3c301fb-b96a-4915-87e4-6ad5713164a3/Volebni-program-2017-2021.aspx>

Volební program: Volební program KSČM pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2017 [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://volby.kscm.cz/volebni-program>

Všeobecná deklarace lidských práv a svobod OSN 1948 [online]. 2016 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/39238/>

Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava české republiky. [online]. 1992 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=40450&nr=1~2F1993&rpp=15#local-content>

Zákon č. 247/1995 Sb.). o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů. [online]. 2017 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=43269&nr=247~2F1995&rpp=15#local-content>.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1-Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny 2013, strany, které měly nad 5%

Tabulka č. 2- Srovnání výsledků voleb

Tabulka č. 3- Žebříček hodnot

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Výsledky volby nanečisto

Graf č. 2 – Pohlaví žáků

Graf č. 3 – Věk žáků

Graf č. 4 – Zájem o politické dění

Graf č. 5 – Způsob zájmu o politické dění

Graf č. 6 – Informace o volbách 2017

Graf č. 7 – Důležitost účasti u voleb

Graf č. 8 – Povinnost účasti u voleb

Graf č. 9 – Účast u voleb do Poslanecké sněmovny 2017

Graf č. 10 – Elektronické hlasování 1

Graf č. 11 – Elektronické hlasování 2

Graf č. 12 – Zájem o politické strany

Graf č. 13 - Způsob zájmu o politické strany

Graf č. 14 – Postoj 1

Graf č. 15 – Postoj 2

Graf č. 16 – Postoj 3

Graf č. 17 – Postoj 4

Graf č. 18 – Postoj 5

Graf č. 19 – Průběh výuky

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Dotazník

Dotazník

Milí studenti,

Dovolte mi obrátit se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží k výzkumu na mé diplomové práci: Postoje žáků středních škol k volbám do poslanecké sněmovny.

Dotazník je anonymní, všechny Vámi poskytnuté údaje využiji pouze k výzkumu k této diplomové práci. V jednotlivých otázkách zaškrtněte vždy tu variantu, která nejlépe vystihuje Vaši odpověď.

NÁZEV STŘEDNÍ ŠKOLY:

Pohlaví: muž – žena

Věk:

1) Zajímáš se o politické dění (tedy i o volby) v naší republice (? (pokud ne, přeskoč na otázku č. 3)

- a. Ano
- b. Ne

2) Jak se zajímáš o politické dění v ČR nebo i ve světě?

.....
.....
.....
.....
.....

3) Víš, jaké volby se budou v tomto roce konat? Pokud ano, napiš jaké.

.....
.....
.....

4) Je podle Vás důležité se účastnit voleb? V obou případech napište, proč si to myslíte.

- a. Ano,
- b. Ne,

- 5) Myslíš, že by mělo být povinné pro každého občana účastnit se voleb?
- Ano
 - Ne
- 6) Zúčastníš se v roce 2017 voleb do PS?
- Určitě ano (přeskoč na otázku č. 8)
 - Spíše ano (přeskoč na otázku č. 8)
 - Spíše ne
 - Určitě ne
- 7) Pokud by bylo u voleb bylo hlasování přes internet, už by ses voleb účastnil?
- Ano
 - Ne
- 8) Myslíš, že by se zvedla účast u voleb, pokud by se dalo hlasovat přes internet? Volič by si tedy mohl vybrat, zda půjde volit do volební místnosti nebo zda bude volit pomocí internetu. Napiš, proč si to myslíš (u odpovědi Ano i u odpovědi Ne)
- Ano
 - Ne
-
-
-
- 9) Zajímáš se o volby v ČR, ideologii, volební kampaně, volební programy politických stran kandidujících do Poslanecké sněmovny?
- Ano
 - Ne

10) Jak se tedy o politické strany zajímáš? Můžeš zaznačit více odpovědí.

- a. Média (televize, noviny, ...)
- b. Oficiální programy vydané politickými stranami
- c. Zúčastňuji se setkání s občany
- d. Jiná(dopiš).....
.....

11) Zaškrtni své postoje k volební účasti ve volbách do Poslanecké sněmovny:

	Rozhodně souhlasí	Spíše souhlasí	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasí	Rozhodně nesouhlasí
Vysoká účast je dobrý věc					
Ochota účastnit se voleb do PS					
Je těžké porozumět české politice					
Vysoká účast pomáhá demokracii					
Vysoká účast prospívá zájmům					

12) Jak probíhala výuka voleb na tvé základní nebo střední škole?

- a. Probrali jsme učivo pouze teoreticky
- b. Zkusili jsme si vyplnit hlasovací lístky a zorganizovat si volby ve třídě
- c. Učivo si nepamatuji, že bychom probírali.
- d. Vedli jsme o volbách různé diskuze, jako např. zda je důležité se voleb účastnit, žáci, kteří se již voleb zúčastnili nám povídali o tom, jak volba probíhala aj.
- e. Jinak, uveď jak

.....
.....

13) Utvoř z následujících možností svůj žebříček hodnot od nejdůležitější po nejméně důležité (zdraví, rodina, politický život v ČR, kultura země, majetek, vzdělání, láska)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

ANOTACE PRÁCE

Jméno a příjmení:	Petra Kachlíková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Gabriela Cingelová, Ph. D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Postoje žáků středních škol k volbám do Poslanecké sněmovny 2017 na Vyškovsku. Volby nanečisto.
Název v angličtině:	Attitudes of pupils of secondary schools to the elections to the Chamber of Deputies 2017 in Vyškov region. Free elections.
Anotace práce:	<p>Diplomová práce se zabývá postoji žáků středních škol k volbám do Poslanecké sněmovny 2017 na Vyškovsku a volbami nanečisto. Cílem práce byl analyzovat právě tyto postoje a také srovnat jejich výsledky voleb do Poslanecké sněmovny 2017 a srovnat je s oficiálními výsledky.</p> <p>Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabýváme volebním právem, volebními systémy. V druhé kapitole nalezneme způsob volby do Poslanecké sněmovny. Třetí kapitola charakterizuje jednotlivé programy politických stran a také zobrazuje výsledky voleb do Poslanecké sněmovny roku 2013. Poslední, čtvrtá kapitole objasňuje pojmy jako postoj, hodnota a adolescence.</p> <p>Praktická část je rozdělena na dvě části. První jsou právě volby nanečisto žáků středních škol na Vyškovsku a druhá část analyzuje postoje žáků k volbám.</p>
Klíčová slova:	Volby, Poslanecká sněmovna, postoje, politické strany

Anotace v angličtině:	<p>The diploma thesis deals with the attitude of secondary school pupils to the elections to the Chamber of Deputies 2017 in Vyškov and the election of the Nanečisto. The aim of the thesis was to analyze these attitudes as well as to compare their election results to the Chamber of Deputies 2017 and compare them with the official results.</p> <p>The thesis is divided into the theoretical and practical part. In the theoretical part, we deal with electoral law, electoral systems. In the second chapter we find the way of election to the Chamber of Deputies. The third chapter describes individual programs of political parties and also shows the results of elections to the Chamber of Deputies in 2013. The last, fourth chapter explains concepts as attitude, value and adolescence.</p> <p>The practical part is divided into two parts. The first is just the election of the pupils of secondary schools in Vyškov and the second part analyzes the attitudes of the pupils to the elections.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Elections, Chamber of Deputies, attitudes, political parties
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Dotazník
Rozsah práce:	88 stran,
Jazyk práce:	Český jazyk